Standpunkt

nei TIL EU

3–2021

neitileu.no

Nei til EU med krav til ny regjering

■ – Vi krever at den nye regjeringen utreder EØS-alternativer, stanser EUs fjerde jernbanepakke, går ut av ACER og ikke innfører regelverk i EØS som fører til avståelse av suverenitet.

■ Det nye Stortinget har tydelig flertall mot EU-medlemskap og en betydelig økning i antallet EØS-motstandere.
Side 4–7

VALGNATT 2021. FOTO: PETER MYDSKE/STORTINGET

Bli medlem i Nei til EU!

Send følgende SMS-melding NEITILEU <DITT NAVN OG EPOSTADRESSE> til 2090 (200,–)

B-blad. Redaksjon avsluttet: 29.9.2021
Returadresse: Schweigaards gate 34 B, 0191 Oslo

32. ÅRGANG. OPPLAG: 21 000

LEDER

Annerledeslandet?

Nei til EU tar ikke standpunkt til hvilken regjering vi skal ha eller hvem som skal sitte der. Men i det daglige framstår vi i hovedsak som en sentrum/venstre-allianse. Våre vedtatte bærebjelker peker i samme retning og er en avgrensning mot høyreradikalisme og ekstremisme.

Blant de nye folkevalgte er det et klart flertall mot norsk EU-medlemskap, til ergrelse for Høyre, NHO og den ivrige ja-sida i AP og LO. Flere på Stortinget enn før sier de vil bruke vetoretten mot EU-direktiv og ikke automatisk føye seg for EØS-politiet ESA. Og antallet som vil erstatte EØS med en handelsavtale har økt.

Det politiske styrkeforholdet i EU-spørsmål er endret, selv om Ap er større enn Sp og SV til sammen. Rødt utenfor regjering bekrefter økt motstand mot EU-medlemskap og EØS.

Det er likevel ingen partier som kan dominere regjeringer som tidligere. Både EU og EØS svekker folkestyre og pålegger markedstvang. Dette bidrar til at mangeårige styringspartier reduseres, og er med på å forklare Aps tilbakegang.

Stadig nye EU-direktiv og ESA-pålegg angriper den norske modellen fra toppen og bidrar til at den forvitrer i bånn. Ingen blir lenger overrasket over at sjåfører fra Filippinene lønnes med 25 kroner timen, en taxinæring som kjører på felgen eller at ei jernbanepakke pålegger oss konkurranseutsetting helt uavhengig av hvilken regjering vi velger. Men vi blir fortsatt forbanna!

Politikk og arbeidsliv endres som følge av pålagt nyliberalisme fra Brussel, noe arbeidsgiverorganisasjoner og arbeidsgivere støttet opp om. Dermed endres også fagorganisertes holdninger. EL og IT Forbundet, Norsk Lokomotivmannsforbund og Fellesorganisasjonen har alle fattet vedtak mot EØS. Fellesforbundets landsmøte vedtok ut av ACER etter et benkeforslag. Forbundet sier ikke ja til EU og krever en offisiell utredning av alternativer til EØS. LO-kongressen vedtar at norsk lover og tariffavtaler må ha forrang framfor EUs regler. Dette går på tvers av EØS-avtalen. Både Norsk Lokomotivmannsforbund og Norsk Jernbaneforbund fortsetter kampen mot EUs fjerde jernbanepakke. Forskjells-Norge er størst i arbeidslivet. Dette peker i retning av regjeringsveto mot framtidige EU-direktiv.

Bondeopprøret krever tiltak. Tilslutningen øker for et styrket importvern mot EU-landbruket. Det er en utbredt forståelse for at sjølbergingsgraden må opp. Vi vil redusere EUs kvoter for landbruksvarer i lys av brexit. Uten norsk landbruk forsvinner arbeidsplasser i næringsmiddelindustrien.

EU tar seg nå til rette og bestemmer selv egne kvoter for fiske etter torsk og snøkrabbe rundt Svalbard. Dette er i strid med Svalbardtraktaten og slettes ikke bærekraftig. Bruk av kystvakta for å forsvare norsk suverenitet vil få tverrpolitisk støtte. Fisk i havet tilhører fellesskapet, men på båtdekket er den også en vare som blir underlagt EØS-avtalens krav om fri flyt av varer. Skal fisken sikres ilandført til arbeidsplasser langs kysten, må et rødgrønt flertall våge en nærkamp med EU. Både fisk og landbruk krever en utvikling i retning samholds-Norge framfor markeds-Norge.

Og ingen kommer utenom det grønne skiftet. Men EU setter konkurransehensyn foran klimahensyn. Unionen blander seg inn i hvor mye havvind og vindkraft på land som skal produseres. Kullkraft hvitvaskes og vannkraft svartmales via kjøp og salg av opprinnelsesgarantier. Google kan dermed få kvittering på at de drives av rein kraft sjøl om strømmen blir levert fra et kullkraftverk. Ekstremt høye strømpriser setter kampen for nasjonal kontroll med strøm, utvikling av strømnett og kabler på dagsorden. ACER og et nei til EUs fjerde energimarkedspakke kommer til behandling både for regjering og storting.

AV ROY PEDERSEN
Leder i Nei til EU
roy.pedersen@neitileu.no

Vi registrerer at det blir ulike syn på EØS i den nye regjeringen. Men skal alliansen opprettholdes og velgerstøtten sikres, er den politiske virkeligheten sånn at man ikke kommer utenom nærkamper med EU. Handlingsrommet må være mer enn et bøttekott og vetoretten kan ikke kun være en papirbestemmelse.

Bygningsarbeidere i Oslo streiket nylig med krav om at handlingsrommet i EØS må brukes til et forbud mot bemanningsbransjen. Mobilisering og aktivisering er nødvendig skal vi få til en forandring.

Nytt flertall. Partilederrunden på Stortinget under valgnatta 2021. FOTO: BENJAMIN A. WARD/ STORTINGET

Når EU flytter makt – også i Norge

EU flytter ikke bare makt fra nasjonale hovedsteder til Brussel – men også innad i hver eneste medlemsstat, i hver eneste større organisasjon, i hvert eneste lokalsamfunn. I et historisk perspektiv framstår EU som en avdemokratisering av europeiske samfunn.

For det første: Fri flyt av varer, tjenester og kapital over et så stort geografisk område som EU, skaper sentralisering i stor skala. Det enorme EU-markedet skal fremme alle former for stordrift. Men når konkurransen er så skarp som på det grenseløse EU-markedet, lever store banker og bedrifter like farlig som små. Derfor slår de seg sammen, og derfor kjøper de hverandre opp – helst på tvers av grenser.

Slik er EU-markedet dømt til å fremme sentralisering av næringsvirksomhet i stadig større enheter. Banker og bedrifter som blir større, plasserer ikke hovedkontorene i utkantene av det store markedet. De samler seg systematisk i noen få europeiske maktsentra.

For det andre: EU øker avstanden mellom dem som styrer og dem som blir styrt. Fiskeleveranser og næringsstøtte, posttjenester og kommunale innkjøp, asbestforbud og flaskestørrelser, offentlige alkoholmonopol og tilsettingsstoffer i mat – alt er blitt utenrikspolitikk. EU-statene bindes av EU-traktatenes stadig mer omfattende regelverk for det indre markedet. Gjennom EØS-avtalen bindes Norge til nøyaktig det samme regelverket.

For det tredje: EU flytter ikke makt bare fra Stockholm og Lisboa til Brussel, og EØS flytter ikke makt bare fra Oslo til Brussel. EU flytter makt også inne i det norske, det svenske og det portugisiske samfunnet. Makt flyttes fra utkant til sentrum, fra grasrot til elite, fra dem som er mest vant til å bli overhørt til dem som kan overhøre andre stadig mer kostnadsfritt.

Overalt flyttes makt i samme retning: fra de mange til de ytterst få. De er så få – og blir så godt kjent innbyrdes – at de etter hvert blir stadig mer forskjellige fra de mange som de en gang hørte til blant. Og de blir stadig mer lik hverandre, ja, til forveksling lik hverandre.

Avdemokratisering. EU flytter makt til Brussel, men også innad i hver eneste medlemsstat. Bildet viser EU-kommisjonens kontorbygg i Brussel. FOTO: FRED ROMERO

EU øker avstanden mellom dem som styrer og dem som blir styrt.

DAG SEIERSTAD
Standpunkt 3–2021

For det fjerde: EUs markedsfriheter, den frie flyten av varer, tjenester, kapital og arbeidskraft, krever forbud mot at nasjonale, regionale og lokale samfunn griper inn mot markedsløsningene ut fra samfunnsmessige hensyn. Markedene skal bare reguleres på EU-nivå, og i tillegg er det et overordna mål at konkurransen på markedene skal ha mest mulig fritt løp.

EU gir ikke på noe punkt økt handlefrihet til regjeringer og lokale myndigheter når det gjelder å gripe inn mot uheldige virkninger av markedskonkurransen. EU gir redusert handlefrihet for regjeringer og parlamenter, for lokal forvaltning og lokale folkevalgte organ, for fagforeninger og fiskarlag.

Dette er den grunnleggende demokratiske svakheten ved hele EU-konstruksjonen. Ikke noe sted i Vest-Europa er mangel på fri flyt av varer, tjenester og kapital et særlig plagsomt samfunnsproblem for de fleste av oss.

AV DAG SEIERSTAD
Medlem av rådet i Nei til EU
standpunkt@neitileu.no

For det femte: Alle europeiske samfunn står overfor utfordringer det er vanskelig å finne ut av: arbeidsløshet, økt uføretrygding, velferdsordninger som rakner, helsekøer, sosial oppløsning, rusmisbruk, økende voldsbruk og kriminalitet. Utfordringene står i kø, og mange av dem floker seg til på utrivelige måter.

Slike problemer løses best ved at aktivt lokalt engasjement utløses av troverdige samfunnsprosjekt fra storsamfunnets side, prosjekt som kan involvere flest mulig til å ta ansvar der de bor og der de jobber. Da kan det bli skjebnesvangert hvis folk vender seg vekk fra aktivt politisk engasjement.

Ved alle korsveier i EUs utvikling har stadig mer makt og stadig flere beslutninger blitt overført til EUs institusjoner. Dette kan ramme demokratiet i sin innerste kjerne. Handlefrihet for demokratisk valgte organ til å ivareta viktige menneskelige og samfunnsmessige hensyn er nødvendig for at de demokratiske ordningene skal ha mening, og for at mennesker skal engasjere seg i politisk arbeid.

Viktige vilkår for demokrati er at befolkningen er informert, engasjert og at den kan mobiliseres når viktige verdier eller interesser står på spill. Da må folk flest vite hva som foregår, de må vite hvordan beslutninger kan påvirkes, og de må ha tillit til at det nytter å engasjere seg.

NYHETER

Dette mener de nye storting

Nei

Torbjørn Vereide
Sogn og Fjordane

Carl I. Hagen
Oppland

Marie Sneve Martinussen
Akershus

Trygve Slagsvold Vedum
Hedmark

Lisa Marie Ness Klungland
Rogaland

Birgit Oline Kjerstad
Møre og Romsdal

Sverre Myrli
Akershus

Eva Kristin Hansen
Sør-Trøndelag

Christian Tybring-Gjedde
Oslo

Sofie Marhaug
Hordaland

Emilie Enger Mehl
Hedmark

Erling Sande
Sogn og Fjordane

Mona Fagerås
Nordland

Tuva Moflag
Akershus

Kirsti Leirtrø
Sør-Trøndelag

Roy Steffensen
Rogaland

Geir Jørgensen
Nordland

Kjersti Toppe
Hordaland

Ola Borten Moe
Sør-Trøndelag

Kari Elisabeth Kaski
Oslo

Åsmund Aukrust
Akershus

Terje Lien Aasland
Telemark

Terje Halleland
Rogaland

Bjørnar Moxnes
Oslo

Nils T. Bjørke
Hordaland

Heidi Greni
Sør-Trøndelag

Marian Hussein
Oslo

Mani Husseini
Akershus

Lene Vågslid
Telemark

Sivert Bjørnstad
Sør-Trøndelag

Seher Aydar
Oslo

Jenny Klinge
Møre og Romsdal

Åslaug Sem-Jacobsen
Telemark

Andreas Sjalg Unneland
Oslo

Runar Sjåstad
Finnmark

Cecilie Myrseth
Troms

Bård Hoksrud
Telemark

Mímir Kristjánsson
Rogaland

Geir Inge Lien
Møre og Romsdal

Sandra Borch
Troms

Ingrid Fiskaa
Rogaland

Marte Mjøs Persen
Hordaland

Hans Andreas Limi
Akershus

Gisle Meininger Saudland
Vest-Agder

Hege Bae Nyholt
Sør-Trøndelag

Siv Mossleth
Nordland

Gro Anita Mykjåland
Vest-Agder

Lars Haltbrekken
Sør-Trøndelag

Odd Harald Hovland
Hordaland

Morten Wold
Buskerud

Morten Stordalen
Vestfold

Tobias Drevland Lund
Telemark

Wilfred Nordlund
Nordland

Kathrine Kleveland
Vestfold

Torgeir Knag Fylkesnes
Troms

Bjørnar Skjæran
Nordland

Bengt Rune Strifeldt
Finnmark

Erlend Wiborg
Østfold

Sigbjørn Gjelsvik
Akershus

Marit Arnstad
Nord-Trøndelag

Ole André Myhrvold
Østfold

Grete Wold
Vestfold

Mona Nilsen
Nordland

Tor Andre Johnsen
Hedmark

Ove Trellevik
Hordaland

Else Marie Rødby
Akershus

Per Olav Tyldum
Nord-Trøndelag

Kjersti Wøyen Funderud
Østfold

Freddy André Øvstegård
Østfold

Øystein Mathisen
Nordland

Sylvi Listhaug
Møre og Romsdal

Bård Ludvig Thorheim
Nordland

Gro Anita Mykjåland
Aust-Agder

Marit Knutsdatter Strand
Oppland

Kirsti Bergstø
Akershus

Andre N. Skjelstad
Nord-Trøndelag

Ingvild Kjerkol
Nord-Trøndelag

Frank Sve
Møre og Romsdal

Dag Inge Ulstein
Hordaland

Per Olaf Lundteigen
Buskerud

Bengt Fasteraune
Oppland

Kathy Lie
Buskerud

Vet ikke / Ikke svart

Torstein Tvedt Solberg
Rogaland

Dagfinn Olsen
Nordland

Olaug Bollestad
Rogaland

Geir Iversen
Finnmark

Geir Pollestad
Rogaland

Audun Lysbakken
Hordaland

Anniken Huitfeldt
Akershus

gsrepresentantene om EU

Tellef Inge Mørland Aust-Agder	**Jonas Gahr Støre** Oslo	**Silje Hjemdal** Hordaland	**Kari Henriksen** Vest-Agder	**Peter Christian Frølich** Hordaland	**Olve Grotle** Sogn og Fjordane	**Ingjerd Schou** Østfold
Masud Gharahkhani Buskerud	**Trine Lise Sundnes** Oslo	**Per-Willy Amundsen** Troms	**John-Ivar Nygård** Østfold	**Liv Kari Eskeland** Hordaland	**Linda Hofstad Helleland** Sør-Trøndelag	**Tage Pettersen** Østfold
Lise Christoffersen Buskerud	**Hadia Tajik** Rogaland	**Kjell Ingolf Ropstad** Vest-Agder	**Jan Tore Sanner** Akerhus	**Helge Orten** Møre og Romsdal	**Mari Holm Lønseth** Sør-Trøndelag	**Lan Marie Berg** Oslo
Even A. Røed Buskerud	**Tove Elise Madland** Rogaland	**Une Aina Bastholm** Akershus	**Tone Trøen** Akershus	**Kari-Anne Jønnes** Oppland	**Mahmoud Faramand** Telemark	**Abid Q. Raja** Akershus
Marianne Sivertsen Næss Finnmark	**Jorodd Asphjell** Sør-Trøndelag	**Rasmus Hansson** Oslo	**Henrik Asheim** Akershus	**Ine Eriksen Søreide** Oslo	**Erlend Svardal Bøe** Troms	**Sveinung Rotevatn** Hordaland
Nils Kristen Sandtrøen Hedmark	**Nils-Ole Foshaug** Troms	**Irene Ojala** Finnmark	**Anne Kristine Linnestad** Akershus	**Nikolai Astrup** Oslo	**Ingunn Foss** Vest-Agder	**Guri Melby** Oslo
Lise Selnes Hedmark	**Maria Aasen-Svensrud** Vestfold	**Grunde Almeland** Oslo	**Turid Kristensen** Akershus	**Heidi Nordby Lunde** Oslo	**Erlend Larsen** Vestfold	**Ola Elvestuen** Oslo
Eigil Knutsen Hordaland	**Truls Vasvik** Vestfold	**Alfred Bjørlo** Sogn og Fjordane	**Hårek Elvenes** Akershus	**Mudassar Kapur** Oslo	**Lene Westgaard-Halle** Vestfold	**Ingvild Wetrhus Thorsvik** Vest-Agder
Per Vidar Kjølmoen Møre og Romsdal	**Elise Bjørnebekk-Waagen** Østfold	**Ja**	**Svein Harberg** Aust-Agder	**Mathilde Tybring-Gjedde** Oslo		
Åse Kristin Ask Bakke Møre og Romsdal	**Stein Erik Lauvås** Østfold	**Anette Trettebergstuen** Hedmark	**Trond Helleland** Buskerud	**Tina Bru** Rogaland		
Terje Sørvik Nord-Trøndelag	**Himanshu Gulati** Akershus	**Linda Merkesdal** Hordaland	**Sandra Bruflot** Buskerud	**Sveinung Stensland** Rogaland		
Rigmor Åsrud Oppland	**Marius Arion Nilsen** Aust-Agder	**Kamzy Gunaratnam** Oslo	**Anna Molberg** Hedmark	**Margret Hagerup** Rogaland		
Rune Støstad Oppland	**Helge André Njåstad** Hordaland	**Espen Barth Eide** Oslo	**Erna Solberg** Hordaland	**Aleksander Stokkebø** Rogaland		

NYTT STORTING:

Flertall av EU-motstandere

■ Det nye Stortinget har 88 EU-motstandere, 46 EU-tilhengere og 35 som enten ikke har svart, eller har svart «vet ikke». Dette er en framgang fra 2017, da 84 representanter var mot EU, 38 var for, og 47 ikke svar/vet ikke.

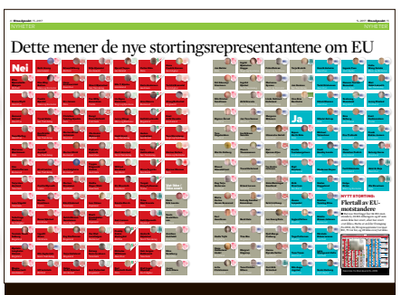
Dette mener de nye stortingsrepresentantene om EU

Faksimile fra Standpunkt 5–2017.

NYHETER

DET NYE STORTINGETS SYN PÅ EU OG EØS-SAKER:

Tydelig flertall mot EU-med betydelig økning i antallet E

Nei til EUs kandidatundersøkelse viser at **det nye Stortinget** vil være mer velvillig innstilt til Nei til EUs saker.

Nei til EU inviterte partienes øverste listekandidater til å svare på seks sentrale spørsmål angående Norges forhold til EU. Undersøkelsen omfatter alle stortingspartiene, og ble gjennomført i perioden april–juni. Pasientfokus, som kun stilte liste i Finnmark og har kommet inn med 1 representant, ble ikke spurt i kandidatundersøkelsen. Partiets ene representant er i denne gjennomgangen oppført med «ikke svart».

Situasjonen i Stortinget etter valget viser at et stort flertall ønsker å benytte vetoretten i EØS mer aktivt. Det ligger an til dragkamp om å utrede alternativer til EØS, og Stortinget er delt ganske på midten i spørsmålet om veto mot EUs energipakke 4.

Flertall mot EU-medlemskap

Det er et tydelig flertall mot norsk EU-medlemskap på det nye Stortinget. 88 kandidater svarer «nei» og 46 «ja». 35 er usikre eller har ikke svart.

Framgangen for nei-representantene kommer mye på grunn av fremgang for Sp, SV og Rødt. Et klart flertall av Aps representanter som har svart sier nei, men færre enn i 2017. FrP har blitt et klart nei-parti. KrF er fortsatt et nei-parti. Og Høyre og Venstre står sammen på ja-siden. MDG er delt mellom «ja» og «vet ikke». Ingen av MDGs representanter sier «nei».

Utredning om EØS

Om det blir en offentlig utredning av alternativer til EØS synes fortsatt å være et åpent spørsmål. En tredjedel av representantene støtter en utredning, under halvparten sier «nei». Spørsmålet vil bli en het potet i regjeringsforhandlingene. Sp og SV er entydig for. I Ap sier det store flertallet «nei», men det er også ett «ja»-svar og to usikre (av de som har svart).

Partigruppene er ganske samstemte, med unntak av Frp der under halvparten svarer «nei». Frp har et betydelig mindretall som ønsker en utredning, og mange tar ikke stilling.

EØS eller handelsavtale

EØS-motstanden er styrket fra 39 til 46 representanter. Siden 2013 er andelen EØS-motstandere fordoblet. Det er likevel et klart flertall for EØS-avtalen, med 85 mot 46 representanter. Antallet EØS-tilhengere er omtrent som i 2017, men er kraftig redusert siden 2013.

Det er fremgangen for Sp, SV og Rødt som styrker EØS-motstanden. Frp ser ut til å slå mer ring om EØS-avtalen enn i 2017. Bare 2 av Frps representanter svarer «nei», mens det i 2017 var 6. Det er imidlertid hele 7 av Frp-representantene som svarer «vet

VALG 2021
Velg mindre makt til EU

AV MORTEN HARPER
morten.harper@neitileu.no

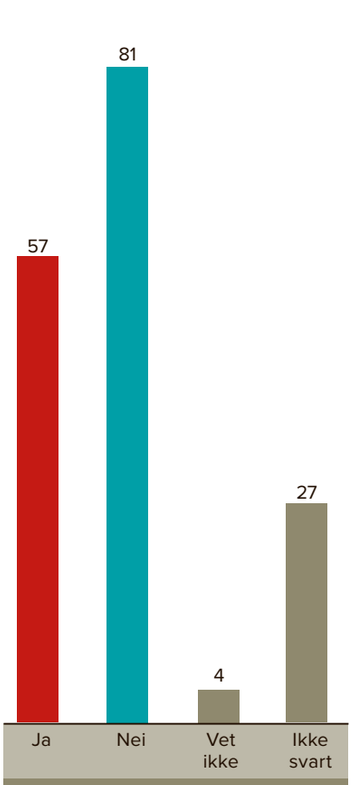

Støtter du en offentlig utredning av alternativer til EØS-avtalen?

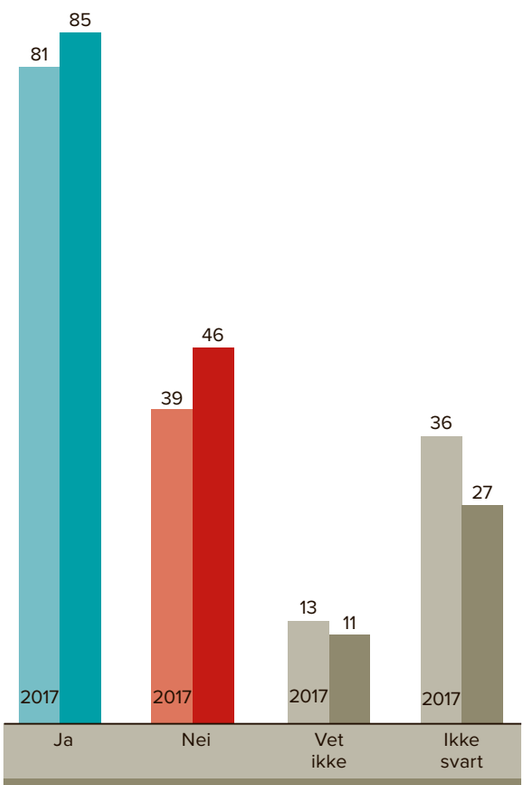

Foretrekker du EØS-avtalen dersom alternativet er en handelsavtale med EU?

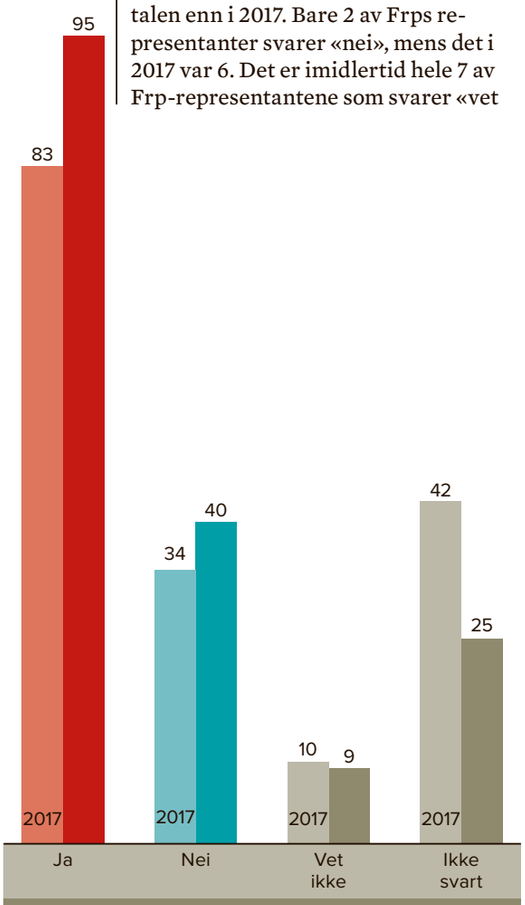

Bør Norge benytte vetoretten (også kalt reservasjonsretten) i EØS mer aktivt?

dlemskap og en EØS-motstandere

ikke» (og 5 som ikke har svart).

Bruk av vetoretten

Undersøkelsen viser en historisk stor vilje til å bruke vetoretten i det neste Stortinget. Et flertall på 95 representanter (56,2 %) mener den bør benyttes mer aktivt. Det er en betydelig økning siden 2017 og nesten en fordobling siden 2013.

Ap og Frp er klart for mer aktiv bruk av vetoretten. Sp, SV, Rødt og MDG er entydig for. Høyre og Venstre er de eneste partiene som avviser dette. KrF er delt i spørsmålet.

EUs energipakke 4

Det neste Stortinget er delt nesten på midten i spørsmålet om EØS-veto mot myndighetsoverføringen i EUs energipakke 4. 54 representanter er for veto, mens 60 sier de er mot. 55 representanter er usikre («vet ikke» eller har ikke svart). Usikkerheten er særlig stor i Ap, der over en tredjedel av representantene svarer «vet ikke», og nok en tredjedel ikke har svart.

Det er mange usikre også i Frp, men blant de som har svart, er det et klart flertall for veto. Sp, SV og Rødt er nokså entydig for veto. Høyre, Venstre, KrF og MDG er entydig mot veto.

Lovbestemt minstelønn

Det neste Stortinget vil ikke vedta EUs foreslåtte direktiv om lovbestemt minstelønn. Et flertall på hele 104 representanter (61,5 %) sier «nei». Det er flertall mot både på venstre- og høyresiden.

Det er flertall mot både blant Ap og Høyre sine representanter. SV og Rødt er mot. Det er flertall mot også i Sp og MDG, men usikkerhet hos en del representanter. KrF og Venstre synes å være usikker. Frp er den eneste partigruppen der det er flest som er for et slikt minstelønnsdirektiv, men også i Frp er en del representanter mot og flere er usikre.

Kandidatundersøkelsen 2021

■ Nei til EUs kandidatundersøkelse spurte de øverste listekandidatene fra stortingspartiene seks spørsmål om EU- og EØS. Etter valgresultatet var klart ble de valgte representantene plukket ut og presentert i denne oversikten, her vi også sammenligner med tilsvarende svar fra 2017-valget.

Enige med Nei til EU.
Uenige med Nei til EU.

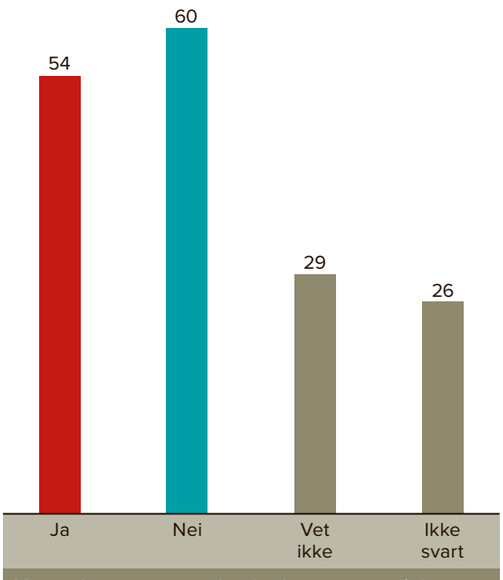

Mener du at vetoretten bør brukes mot myndighetsoverføringen i EUs energipakke 4?

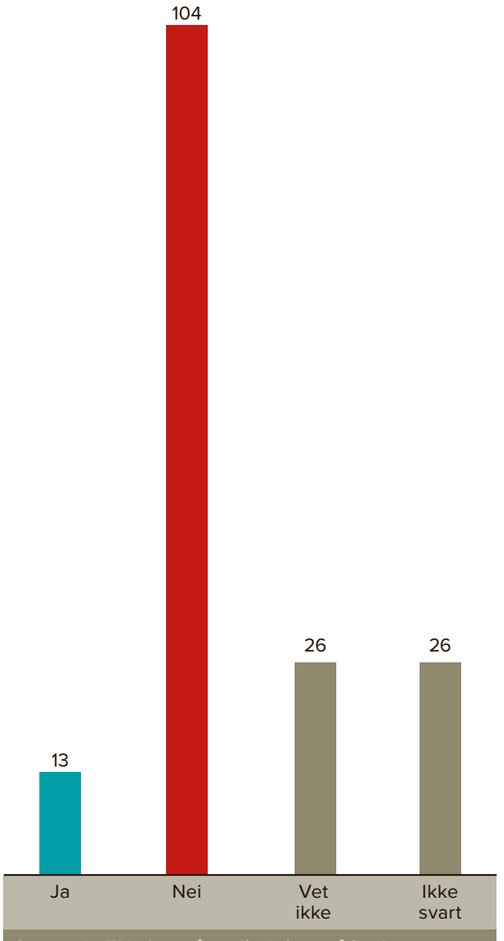

Støtter du EUs foreslåtte direktiv om å innføre en lovbestemt minstelønn i EU/EØS?

PUBLIKASJONER FRA NEI TIL EU

Alternativer til EØS-avtalen – 60 kr

Vett nr. 3 2021 handler om en bedre og jevnbyrdig avtale til erstatning for EØS-avtalen. EØS-avtalen begrenser norsk politikk på mange måter, som å stanse tiltak mot sosial dumping, øker importen av landbruksvarer, utsetter klimakutt i Norge og fratar nasjonal styring på energiområdet. Det mange myter om hva EØS betyr for norsk handel, som dette heftet vil oppklare. Nei til EU mener det mest aktuelle alternativet til EØS er en mer alminnelig og jevnbyrdig handelsavtale.

EUs nye landbrukspolitikk og handelen med landbruksvarer – 60 kr

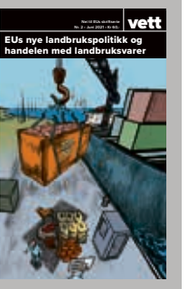

EUs landbruk står overfor store planlagte reformer. I Vett nr. 2 2021 undersøker Hanne Eldby og Martin H. Inderhaug fra AgriAnalyse reaksjonene på forslagene til den nye landbrukspolitikken i EU. Heftet viser dessuten hvordan økte tollfrie kvoter for EU gjennom EØS-avtalen undergraver norsk matproduksjon og foredlingsindustri.

Hvilken transport trenger vi? – 60 kr

Om blant annet EUs fjerde jernbanepakke, Uber og kabotasjekjøring. Vett nr. 1 2021 ser på kostnadene av den liberaliserte transporten i EUs indre marked, som Norge er del av gjennom EØS-avtalen. Det er blitt mer sosial dumping og mindre fagorganisering. Kvaliteten og prisen for forbrukerne blir ofte heller ikke bedre. 48 sider.

Klima for handling? – 10 kr

Innføringshefte om EUs klimapolitikk og konsekvensene den har for Norge. Heftet svarer på spørsmål som: Fører EU en ambisiøs klimapolitikk? Er norsk EU-medlemskap bra for klima? Ville vi kuttet mer utslipp uten EØS-avtalen? 12 sider.

EØS bestemmer – 8 kr

Ny pamflett. Hvordan EØS-avtalen overstyrer arbeidslivslovgivning, tariffavtaler, jernbane og energipolitikk. 16 sider.

Bestill eller last ned:
www.neitileu.no

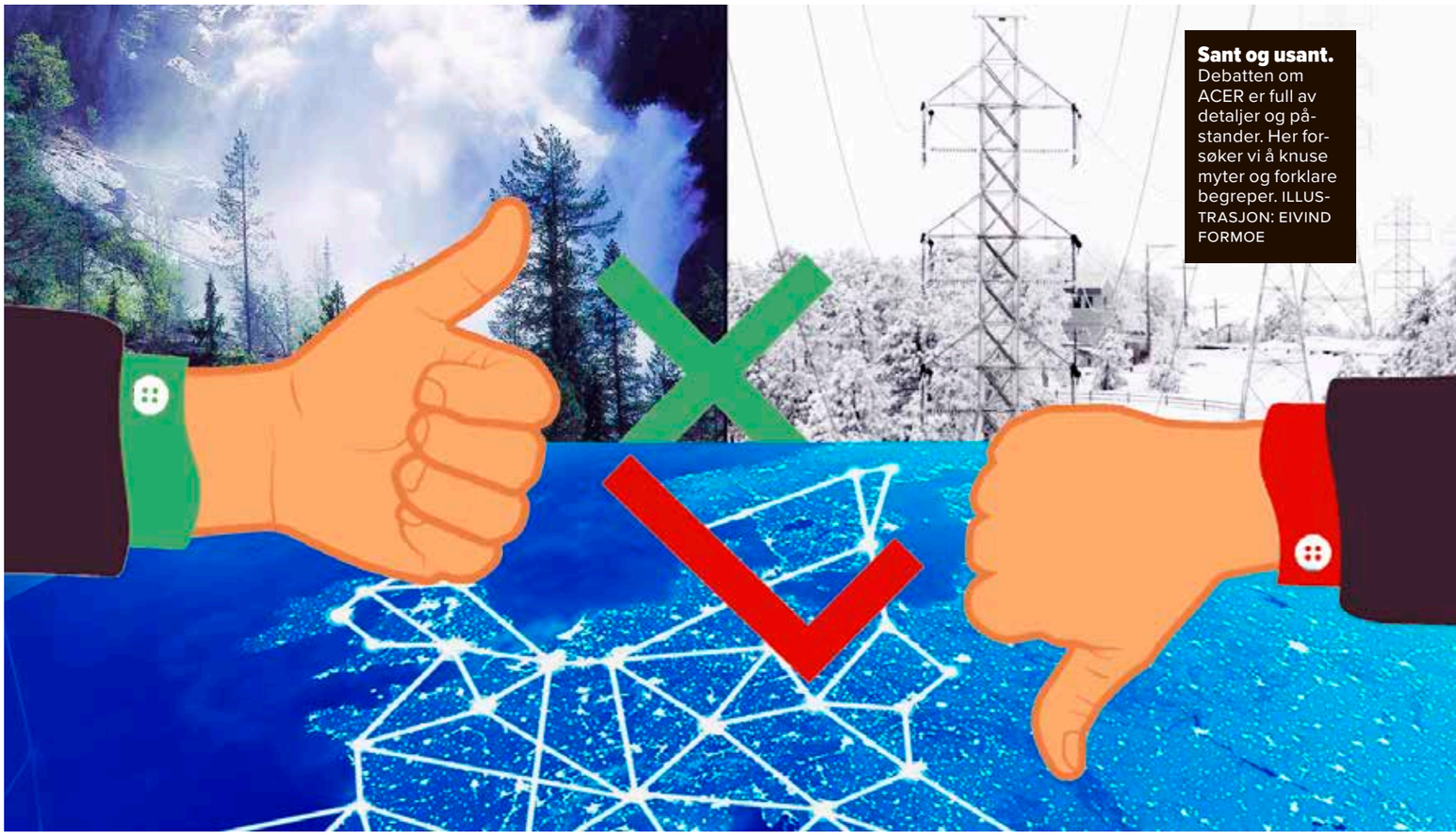

Sant og usant. Debatten om ACER er full av detaljer og påstander. Her forsøker vi å knuse myter og forklare begreper. ILLUSTRASJON: EIVIND FORMOE

BLIR STRØMMEN DYRERE MED ACER?

Sant og usant om ACER og energiunionen

Det er lett å gå seg vill i begreper, forkortelser og påstander om **EUs energiunion.** Hva er sant og hva er usant?

Hva er hensikten med EUs energiunion og energibyrået ACER?

■ Hensikten er å integrere hele det europeiske strøm-, olje- og gassmarkedet til et sammenhengende hele, basert på friest mulig flyt til gjeldende markedspris. Nasjonale prioriteringer og kontroll med strømflyt og -pris står i direkte motsetning til disse målsettingene. Derfor skal styringa håndteres på EU-nivå «når nødvendig».

Offisielt er energiunionen en del av EUs klimapolitikk. Vel så viktig er at EU importerer mer enn 50 prosent av energiforbruket sitt. EU vil bli mindre sårbare ved å styrke egen energiproduksjon og sikre forsyningslinjer.

Tvinger energibyrået ACER Norge til å bygge flere mellomlandsforbindelser?

■ Formelt kan ikke ACER fatte utbyggingsvedtak med virkning for Norge. Men hvis Norge skulle fryse alle framtidige utbyggingsprosjekter, er det sannsynlig at ACER via ESA kan reise sak og hevde at Norge bryter sine EØS-rettslige forpliktelser etter tredje energimarkedspakke.

EU har en tiårig nettutviklingsplan og «særlig prioriterte prosjekter» (PCI) som ACER skal påse oppfølgingen av. Utenlandskabelen NorthConnect er et slikt prioritert prosjekt.

AV JAN R. STEINHOLT
jan@neitileu.no

Er Nei til EU motstandere av kraftutveksling mellom land?

■ Absolutt ikke! Kraftutveksling har Norge hatt i mer enn 60 år for å balansere strøm til gjensidig nytte for oss og våre naboland. Derimot ønsker vi å beholde nasjonal, politisk kontroll med måten kraftutvekslingen skjer på. EU-regelverket overlater styringen til markedet. Vi mener nye utenlandskabler er samfunnsmessig ulønnsomme når de på sikt undergraver vår egen industri og gir forbrukerne dyrere strøm.

Blir strømmen dyrere med ACER?

■ ACER fastsetter ikke strømprisen, men byrået tilrettelegger systematisk for at markedet skal styre alt og strømmen flyte fritt. Spesielt for Norge betyr det dyrere strøm.

Strømmen blir dyrere som følge av nye utenlandskabler og et helt markedsstyrt prissystem. Prisutviklinga og de store variasjonene mellom landsdelene i 2021 er en synlig bekreftelse på det.

Professor Anders Skonhoft ved NTNU sier det slik: «... og mer eksport av norsk elektrisitet og dermed en harmonisering av norske strømpriser og strømprisene i EU. Dette gir økonomisk gevinst for kraftprodusentene og økonomisk tap for brukerne (husholdninger og bedrifter). Det vil også gi et press i retning av utbygging av mer

elektrisk kraft i Norge og et press i retning mer vindkraft og mer miljøødeleggelser».

Hva er Reguleringsmyndigheten for energi (RME)?

■ Det tidligere Elmarkedstilsynet ble omdøpt til RME i forkant av Norges tilslutning til EUs tredje energimarkedspakke. Elmarkedstilsynet var direkte underlagt forvaltningsmyndigheten til Norges Vassdrags- og Energidirektorat (NVE) og Olje- og Energidepartementets politiske styring.

Sånn er det ikke lenger. RME er nå en uavhengig egen myndighet som styrer og fastsetter vilkår for nettselskaper og kraftforsyning, også innenlands.

Hva gjør RME?

■ RME skal føre tilsyn med at regelverket i EUs energipakker blir fulgt. RME skal effektuere vedtak i Norge fra ACER som kommer via ESA.
RME avgjør nettselskapenes årlige inntektsrammer.

Hvis Statnett vil bruke flaskehalsinntektene (fra strømeksporten) til å redusere nettleia til private og industri, krever det godkjenning fra RME, som vurderer om dette er lovlig innenfor unntaksbestemmelsene i gjeldende forordning(er). RME er ulikt andre tilsyn fordi RME helt og fullt er unndratt politisk styring og kontroll.

Hvem styrer RME?

■ Det enkle svaret er at EUs regelverk styrer RME og at norske myndigheter har frasagt seg muligheten til å påvirke eller overstyre.

Elmarkedsdirektivet fastsetter at RME skal gjennomføre vedtak fra ACER og EU-kommisjonen. Konstruksjonen i EØS er at overvåkingsorganet ESA formelt gjør vedtak på vegne av ACER, men vedtakstekster er skrevet av ACER. Vedtaket går deretter via RME, som skal kopiere og gjennomføre det i Norge. RME er slik en forlengelse av EUs forvaltningsapparat og bare i navnet en «norsk» myndighet.

Hva er en nettutviklingsplan?

■ Den europeiske nettutviklingsplanen har en tiårig horisont og rulles ut hvert andre år av den europeiske organisasjonen for systemansvarlige nettselskap, ENTSO-E.

Statnett skal hvert annet år oppdatere og oversende en investeringsplan for utbygging av det norske nettet. RME skal påse at Statnetts utbyggingsplan er i samsvar med og utfyller den europeiske planen. Dersom det er tvil om den nasjonale planen er i tråd med EU-planen, skal den nasjonale regulatoren (RME) konsultere ACER. RME kan i samråd med ACER kreve at Statnett endrer planen.

Skjermbilde fra Statnett som viser prisområder og kraftflyten mellom dem.

Hva er et prioritert prosjekt?

■ EU-kommisjonen bestemmer gjennom delegerte forordninger hvilke prosjekter som er av såkalt felles interesse, Projects of Common Interest (PCI), for å få fart på utbygging av energiledninger mellom stater. Disse kan være for olje og gass, men for oss i Norge er det strøm som er mest aktuelt. Den omstridte utenlandskabelen NorthConnect har mottatt støtte som PCI-prosjekt.

Energibyrået ACER følger nøye med på om prosjektene følger planen og avgir jevnlige rapporter til EU-kommisjonen. Byrået kan også komme med anbefalinger (eller refs) til nasjonale myndigheter og systemansvarlige.

Hva er opprinnelseslandgarantier?

■ Opprinnelsesgarantier er en merkeordning for elektrisitet for å vise strømkunden at en mengde kraft er produsert fra en spesifisert energikilde. Strømleverandørene kjøper opprinnelsesgarantier fra kraftprodusenter. Strømleverandørene kan da tilby kundene en garanti for at det produseres like mye fornybar kraft som den kraftmengden kunden bruker.

Slike garantier selges ofte som «grønn strøm», noe Forbrukertilsynet har pekt på er lureri. Strømmen du får i stikkontakten er akkurat den samme som alle andre får, den kan være en blanding av elektroner fra norsk vannkraft, dansk vindkraft, svensk atomkraft eller tysk kullkraft. Så lenge vi har mellomlandsforbindelser vil strømmen med dagens energimiks aldri være helt fornybar.

Hva er et prisområde?

■ Prisområder gjenspeiler såkalte flaskehalser i overføringssystemet. Det vil si landsdeler (eller hele land) der strømmen ikke kan flyte fritt ut og inn fordi det ikke finnes nok overføringskapasitet. Det vil si for få kabler, høyspentledninger eller transformatorstasjoner.

I Norge er det fem prisområder. Ulike prisområder fører til forskjeller i strømpris mellom de ulike områdene, og dermed mellom de enkelte landsdelene.

Hvem bestemmer prisområdene?

■ Statnett har fram til nå bestemt prisområdene. Statnett har monopol på stamnettet og (inntil videre) over utenlandsforbindelsene.

Etter at Stortinget sommeren 2021 også vedtok EU-forordningen CACM om kapasitetsfastsetting og flaskehalshåndtering, vil ACER få innflytelse over inndelinga i prisområder.

Det er et mål for energiunionen og byrået at prisområdene blir færre og regionale, ikke nasjonale. Planen er at Norden skal bli en slik regional enhet. Massiv nettutbygging må til for å få vekk de eksisterende flaskehalsene og dermed dagens prisområder som ofte gjør strømmen dyrere i det sørlige Norge enn i nord.

Hva er flaskehalsinntekter og hvem bestemmer bruken av dem?

■ Flaskehalsinntekter er ekstrainntekter som Statnett får fra mellomlandsforbindelsene når etterspørselen i den ene enden er større enn overføringskapasiteten i den andre. Dermed oppstår stor prisforskjell mellom de to prisområdene. De siste åra har flaskehalsinntektene til Statnett variert fra én til over to milliarder kroner. Tidligere kunne alle flaskehalsinntektene brukes til å subsidiere nettleia.

EU-forordningen om grensekryssende kraftutveksling bestemmer nå bruken ganske detaljert. Flaskehalsinntektene skal benyttes til å sikre at tildelt kapasitet er tilgjengelig eller tiltak som øker utnyttelse av eksisterende kapasitet eller investeringer i økt kapasitet for å redusere flaskehalser (dvs. flere linjer og kabler).

Er ACER og energiunionen avgjørende for et grønt skifte i Norge?

■ Det korte svaret er nei. Norge står friere til å gjennomføre mer omfattende og effektive klimatiltak utenfor energiunionen. Tidligere kom strømmen i Norge nesten 100 prosent fra vannkraft. Nå importerer vi stadig oftere «brun» kraft fra kontinentet og eksporterer mer og mer av den «grønne» krafta som kunne vært brukt til grønn omstilling i norsk industri.

EU og ACER styrer strømmarkedet slik at den fornybare energien prises like høyt som ressursavhengig og CO_2-belagt kull- og gasskraft. Dette oppmuntrer til investeringer i fornybar energi (og atomkraft), men holder samtidig liv i den karbonbaserte energiproduksjonen.

Fornybardirektivet i Energipakke 4 pålegger norske kraftselskap å selge opprinnelsesgarantier. Slik kan et europeisk firma som får all sin kraft fra nærmeste kullkraftverk. framstå som grønn, mens norske industribedrifter som får all sin kraft fra nærmeste vannfall, nektes å reklamere for dette.

Energiunionens markedsprinsipper oppmuntrer til store naturinngrep og press for mer vindkraft.

Les mer

■ Les mer utfyllende svar og finn kilder på på neitileu.no/aktuelt/sant-og-usant-om-acer-og-energiunionen

EUS FJERDE JERNBANEPAKKE GJENNOM EØS-KOMITEEN:

– Vi lar oss ikke påtvinge ei jernbanepakke vi ikke vil ha

Som et siste spark til velgerne og den kommende regjeringa dytter Solberg-regjeringa **EUs fjerde jernbanepakke inn i EØS-avtalen.**

Fredag 24. september tok EØS-komiteen EUs fjerde jernbanepakke inn i EØS-avtalen. Nei til EU reagerer sterkt på framgangsmåten.

– Dette minner stygt om et jernbanekupp. Hastverket skyldes at et solid flertall i det nyvalgte Stortinget sier nei til EUs fjerde jernbanepakke. Ei regjering på vei ut burde vise demokratiet respekt, sier organisasjonens leder Roy Pedersen.

Han viser til regjeringens egne nettsider hvor det framheves at en regjering på oppsigelse «må være varsom med å fatte beslutninger i politisk kontroversielle saker».

Bryter kjørereglene i EØS-avtalen

Avtroppende regjering gir også blanke i kjørereglene i EØS, ifølge Pedersen. Ved å overføre beslutningsmakt direkte til EU-organer, er kjørereglene i EØS-avtalen er brutt, poengterer han. For å glatte over dette faktum har Norge fått EØS-partnerne med på ei felleserklæring med forsikring om at dette bruddet på kjørereglene ikke vil skape presedens.

– Det er like betryggende som solskinnsgarantier for neste sommer, sier en tydelig irritert Nei til EU-leder.

Pedersen mener det som er tatt inn i EØS-avtalen også må kunne tas ut, og spiller ballen over til det nye flertallet på Stortinget.

– Vedtaket i EØS-komiteen rokker ikke ved det krystallklare valgresultatet, kravet fra fagbevegelsen og tusener av ansatte i jernbanesektoren, fastslår han.

Pedersen forventer at handlingsrommet utnyttes og sammenfatter hovedkravene til den nye regjeringen slik:

- Norsk jernbane skal ikke underlegges EUs jernbanebyrå eller andre EU-organer.
- Obligatorisk konkurranseutsetting av jernbanen uavhengig av hvilken regjering vi har, må avvises.

Krav om utsetting

Etter stortingsvalget kom Nei til EU med et klart krav til regjeringen om å utsette EØS-behandlingen av EUs fjerde jernbanepakke.

– Velgernes dom var krystallklar. Det nye Stortinget får en sammensetning med overveldende flertall mot jernbanepakka fra EU. Partiene Ap, Sp, SV, Rødt og MDG er samstemte i dette spørsmålet, sier Roy Pedersen.

EUs fjerde jernbanepakke ble i september vedtatt i EØS-komiteen der Norge, Island og Liechtenstein møter EU. Men så lenge regelverket ikke er innlemmet i EØS-avtalen, er det heller ikke folkerettslig bindende.

Den avtroppende statsministeren Erna Solberg varslet så at hun likevel aktet å få jernbanepakka innlemmet i EØS-avtalen 24. september, altså etter valget og før det nye Stortinget trer sammen.

– Dette er et forsøk på å tvinge et nytt storting til å videreføre en jernbanepolitikk som velgerne ikke vil ha. En slik EØS-innlemmelse mot flertallets vilje vil være respektløst overfor det norske folkestyret. Også partier som frykter for EØS-avtalens legitimitet og folkelige oppslutning, bør være bekymret.

Følg med videre

- Vedtaket i EØS-komiteen er først formelt bindende når og om parlamentet i Liechtenstein gir sitt samtykke.
- Siste nytt om kampen mot EUs fjerde jernbanepakke finner du på neitileu.no

Leder Roy Pedersen.

AV JAN R. STEINHOLT
jan@neitileu.no

Demonstrerte mot EUs jernbanepakke. Under behandlingen i EØS-komiteen demonstrerte blant andre Ungdom mot EU, LO i Oslo og en rekke forbund mot innføringen av jernbanepakken. Nede til venstre holder Ungdom mot EU-leder Frankie Rød og LO i Oslo-leder Ingunn Gjerstad opp handplakater og banner mot innføring av jernbanepakken.
FOTO: EIVIND FORMOE

EU-quiz

1. Hva og hvem er EØS-komiteen?

2. Hva gjør EØS-komiteen?

2. Hva betyr EØS-tilpasning og tilpasningstekst?

4. Hvilket land overtar EU-formannskapet 1. januar?

5. Hvor mange EØS-motstandere er det i det nye Stortinget? A: 31. B: 46 C: 64

6. Hva står forkortelsen RME for?

7. Hvor mange utenlandsforbindelser har Norge når North Sea Link kommer i drift i oktober?

8. Eksporterte Norge strøm i de tørre sommermånedene 2021?

9. Er Det europeiske forsvarsfondet (EDF) del av EØS-avtalen?

10. Deltar Island og Liechtenstein i forsvarsfondet EDF på linje med Norge?

Svar:

1. EØS-komiteen består av EU-ambassadørene fra Island, Liechtenstein og Norge pluss representanter for EUs utenrikstjeneste.

2. Den bestemmer at rettsakter fra EU kan tas inn i EØS-avtalen, oftest med såkalte tilpasninger. Beslutningene i EØS-komiteen må være enstemmige, så hvert land har vetorett.

3. Siden EFTA-statene i prinsippet ikke skal overdra lovgivende myndighet til EU, må direktiver og forordninger som tas inn i EØS-avtalen omskrives slik at EU-organer nevnt i rettsaktene blir byttet ut med EFTA-organer – som EØS-tilsynet ESA. Enkelte spesielle nasjonale forbehold kan også forekomme i tilpasningstekstene i EØS.

4. Frankrike overtar EU-formannskapet 1. januar.

5. På det nye Stortinget er det 46 EØS-motstandere.

6. Reguleringsmyndigheten for Energi

7. Etter North Sea Link kommer i drift har Norge 19 utenlandsforbindelser.

8. Ja, hele tre milliarder kWh (3 TWh) i juli og august.

9. Ja. Fondet ble i stillhet innlemmet i EØS-avtalen midt i fellesferien.

10. Nei. Begge land har tydelig reservert seg mot å delta og bidra. I praksis gjelder EØS-vedtaket bare for Norge.

KONFLIKT MED EU I SVALBARDSONEN:

Nærmere en fiskekrig med EU i Svalbardsonen

Konflikten handler ikke lenger bare om fisk. Den handler om **norsk suverenitet på Svalbard** og i Svalbardsonen spesielt.

EU sendte en note til den norske regjering 26. februar 2021. Norge svarte 4. mai. 28. juni svarer EU i en enda skarpere tone enn tidligere. EU er «klare til å ta alle nødvendige gjenopprettende (remedial) mottiltak mot Norge for å sikre EUs legitime fiskerirettigheter og interesser».

Handler om suverenitet

Konflikten handler ikke lenger bare om fisk. Den handler om norsk suverenitet på Svalbard og i Svalbardsonen spesielt. Svalbardtraktaten krever likebehandling mellom de land som har signert avtalen. Norge mener den bare gjelder innenfor territorialgrensa på 12 nautiske mil. Siden Svalbard er norsk gir havretten Norge en økonomisk sone rundt Svalbard der Svalbardtraktaten ikke gjelder.

EU hevder at enten gjelder likebehandlingsprinsippet også i fiskerisona og at det gir rett for alle som er med på Svalbardtraktaten til å fastsette sine egne kvoter, eller så er det internasjonalt farvann med fullstendig fritt fiske.

AV ARNE BYRKJEFLOT
Utreder og politisk rådgiver i Nei til EU.

Med dette utgangspunktet blir det spesielt når EU anklager Norge og Russland for å fastsette for høye og ikke bærekraftige kvoter. Får EU det som de vil, er det jo fritt fram for rovfiske i Svalbardsonen. Helt uten bærekraft. I tillegg er ikke EU et signaturland i Svalbardtraktaten.

Snøkrabbe

EU nøyer seg heller ikke med å kreve torsk. De mener at EU også står fritt til å gi sine medlemsstater lisens til å fange snøkrabbe. Og utsteder lisenser til medlemsland.

Den norske regjering er like klar. Fiskevernsonen er norsk økonomisk sone. Norge har i utgangspunktet ingen

Vil bruke Kystvakten. Dersom EU går over kvoten tildelt av Norge vil Kystvakten bringe inn trålerne. Bilder viser KV Svalbard som inspiserer fiskefartøy. FOTO: FORSVARET/TORBJØRN KJOSVOLD

plikt til å gi kvoter til andre land i sin sone. Norge har likevel valgt å gi kvoter bygd på historisk fangst før sonen ble opprettet i 1978. Når Storbritannia går ut av EU får EU og Storbritannia kvoter bygd på samme prinsipp. Samme prinsipp ble fulgt da Øst-Tyskland ble en del av Tyskland og Polen gikk inn i EU. Deres kvoter ble overført EU. Når EU viser til at de er enige med Storbritannia, svarer regjeringen at de to ikke kan avtale noe som helst der Norge har suverenitet.

EU nærmer seg nå å ha fisket opp den kvoten Norge har fastsatt. Da har Norge varslet at Kystvakten vil bringe inn trålerne. Det er trolig derfor EU i sin note benekter Norges rett til å kreve rapportering av fangst.

Med til bildet hører at EU er i ferd med å lage sin strategi for Arktis. Et viktig skritt er å bli observatør i Arktisk råd. Den norske regjeringen påpeker at kriteriene for å bli observatør innebærer anerkjennelse av de arktiske statenes suverenitet, suverene rettigheter og jurisdiksjon i Arktis. EUs fastsettelse av egne kvoter bryter med dette.

Regjeringen advarer mot at striden vil få følger både for utenriks- og sikkerhetspolitikken. Det er åpenbart at EU prøver å så splid mellom Norge og Russland.

Vennligsinnet er ikke EUs opptreden. Det er en reell fare for at dette kan utvikle seg til mer enn en ordkrig. En eventuell ny regjering må følge opp regjeringens prinsippfaste holdning.

EU nærmer seg nå å ha fisket opp den kvoten Norge har fastsatt. Da har Norge varslet at Kystvakten vil bringe inn trålerne.

ARNE BYRKJEFLOT
Standpunkt 3-2021

Les mer på nett
■ Mer om konfliktene med EU i Svalbardsonen på Nei til EUs nettsider neitileu.no

Kathrine har fått plass på Stortinget!

■ Nei til EUs forrige leder Kathrine Kleveland skal nå innta Stortinget som representant for Senterpartiet fra Vestfold. – Jeg er ydmyk, spent og glad og lover å gjøre mitt beste! Senterpartiet gikk mest fram i Vestfold, vi har også gått mest fram nasjonalt fire valg på rad. Nå skal tilliten omsettes i politikk. Jeg er klar til å bidra, sier Kathrine.

Demokratisk kontroll, nå!

■ «EU løper teknologigigantenes ærend ved å innføre fri flyt av data. Heldigvis er fortsatt mulig å si nei», skriver Roy Pedersen, leder i Nei til EU, og Hege Skarrud, leder i Attac Norge. «Teknologigigantene forsøker å stadfeste sin kontroll over data i internasjonale institusjoner. Et av disse forslagene ligger nå på bordet i EØS, nemlig EUs forordning om fri flyt av data. [...] En ny regjering og deres støttespillere må snu de pågående forhandlingene og avvise fri flyt av data-forordningen. Da undergraver de verken sin vedtatte politikk eller demokratisk kontroll.»

EU-hæren får ny ammunisjon

■ EU må finne og styrke sin sjel, sa EU-kommisjonens president Ursula von der Leyen i sin årlige tale om unionens tilstand – State of the European Union. Det betyr å lade kanonene. Vi har begynt å bygge et europeisk økoforsvar, sa von der Leyen, men det vi virkelig trenger er Den europeiske forsvarsunionen. Lisboatraktaten inneholder allerede nødvendige verktøy og muligheter. EU-toppene er utålmodige etter å få alle medlemsstatene med seg på å ta dem i bruk.

Se Nei til EUs partiutspørringer!

■ I Nei til EUs valgsendinger har alle stortingspartiene blitt spurt om aktuelle saker og hva som ellers står i partiprogrammene om EU og EØS. På nettsidene neitileu.no kan du se alle sendingene. Fra 19. august til 9. september hadde Nei til EU valgsendinger. Der får du svar på hva partiene mener om aktuelle saker og hva som står om EU og EØS i partiprogrammene.

Investerer i elbilproduksjon. Statsminister Boris Johnson besøker Nissans fabrikk i Sunderland. Bilprodusenten har varslet en stortilt økning i produksjonen av elbiler. FOTO: ANDREW PARSONS, NO 10 DOWNING STREET

VETT-HEFTE OM ALTERNATIV TIL EØS:

Storbritannias eksport til EU har økt siden brexit

Nye handelstall viser kraftig vekst i **Storbritannias eksport til EU** i årets andre kvartal. Den britiske økonomien er forventet å vokse mer enn i euro-landene.

Nei til EUs skriftserie Vett nummer 3 2021 handler om alternativer til EØS-avtalen. EØS-avtalen begrenser norsk politikk på mange måter, som å stanse tiltak mot sosial dumping, den øker importen av landbruksvarer, utsetter klimakutt i Norge og fratar nasjonal styring på energiområdet.

Det er mange myter om hva EØS betyr for norsk handel, som dette heftet vil oppklare. Nei til EU mener det mest aktuelle alternativet til EØS er en mer alminnelig og jevnbyrdig handelsavtale.

Storbritannias avtale med EU viser at det er mulig å få til handelsavtaler med EU. Men hva er konsekvensene av avtalen for Storbritannia?

Vett 3-2021
- Alternativer til EØS-avtalen.
Pris: 60 kroner
- Bestill eller last ned fra: neitileu.no

AV MORTEN HARPER
morten.harper@neitileu.no

Positiv utvikling etter brexit

Den økonomiske situasjonen i Storbritannia og handelsutviklingen etter brexit er et tema der nyhetsmeldingene svinger i ulike retninger. 4. september kunne NRK fortelle at «mangel på sjåfører gir tomme butikkhyller», mens NTB 12. august meldte om «kraftig vekst i britisk økonomi».

Anerkjente prognoser og statistikk tegner et mer entydig bilde av en positiv utvikling for britisk økonomi.

Det internasjonale pengefondet IMF presenterte 27. juli sine oppdaterte økonomiske prognoser (World Economic Outlook) der forventet økonomisk vekst (økt brutto nasjonalprodukt, BNP) for Storbritannia i 2021 og 2022 er høyere enn i EUs tre største økonomier Tyskland, Frankrike og Italia. Prognosen for Storbritannia er også høyere enn gjennomsnittet for alle eurolandene.

Prognose BNP	**2021**	**2022**
Storbritannia	7 %	4,8 %
Euro-området	4,6 %	4,3 %
Tyskland	3,6 %	4,1 %
Frankrike	5,8 %	4,2 %
Italia	4,9 %	4,2 %

(Kilde: IMF, World Economic Outlook)

Selvsagt ble Storbritannias bruttonasjonalprodukt kraftig redusert i pandemiåret 2020, slik det også falt i EU. Ifølge IMF var nedgangen i Storbritannia 9,8 prosent, mens den var 10,9 i Spania og 8,9 i Italia. Selv om Storbritannia forlot EU 31. januar 2020, gjaldt fortsatt reglene for EUs indre marked i en overgangsordning hele dette året. Det tilsier også at den økonomiske nedgangen i 2020 ikke har sammenheng med brexit.

12. august kom Office for National Statistics, britenes SSB, med handelstallene for årets andre kvartal. Eksporten til EU har økt 26,3 prosent i verdi fra første kvartal (edle metaller unntatt). Både i mai og juni var eksporten større enn den var før britene forlot EU.

KONFERANSEHØST I NEI TIL EU:

Endelig kan vi møtes igjen!

Åpner opp. Her fra jubileumsseminaret i 2019. FOTO: EIVIND FORMOE

Nei til EU feirer åpningen av landet med å arrangere **fiskerikonferanse, faglig konferanse, kvinnekonferanse, landbrukskonferanse og førkonferanse** før Trondheimskonferansen.

Endelig kan Nei til EUs tillitsvalgte, medlemmer og andre interesserte møtes til kunnskapsutveksling, debatt og hyggelige stunder. Dette har vi lengtet etter, og nå kan vi endelig arrangere konferansene vi har måttet vente med, og med plass til mange deltakere

Fiskerikonferansen i Tromsø 30.–31. oktober blir avholdt på Saga hotell. Programmet for konferansen blir lagt ut på neitileu.no når det er klart.

Den faglige konferansen 5. november i Oslo er lagt i tilknytning til rådsmøtet, som er dagen etter. Programmet for konferansen blir lagt ut på neitileu.no når det er klart.

Koronakrisa, kvinner og helse – Nei til EUs kvinnekonferanse 2021 blir avholdt i Oslo 13.–14. november. Kvinnekonferansen samler fagpersoner, representanter for kvinneorganisasjoner og helsearbeidere fra Norge og Europa.

Våren 2020 ble det klart at arbeidsplasser og skoler måtte stenges ned på ubestemt tid i store deler av Europa. Dette grep sterkt inn i hverdagen vår. Kvinner og barn rammes hardest under ulike krisesituasjoner. Vold i nære relasjoner har økt dramatisk under pandemien.

Hvordan har dette konkret slått ut i ulike europeiske land i og utenfor EU?

Kvinnekonferansen går over to dager. Det vil bli invitert representanter med ulike syn på EUs kvinne- og pandemitiltak. Det skal være lav terskel for å delta på kvinnekonferansen. Derfor trenger du ingen forkunnskaper for å delta.

Landbrukspolitisk konferanse 2021 foregår i Landbrukets Hus i Oslo 18. november. Årets konferanse ser på hva EUs nye CAP betyr for landbruket i Europa, virkninger for jordbruk og skog av klimapakken «Fit for 55» og EUs bærekraftkriterier (taksonomien), samt hvordan utvikle norsk matproduksjon med et styrket tollvern overfor EU.

Konferansen vil ha innledninger med blant andre Knut Øistad fra NIBIO og PLATON-prosjektet og Magnar Sundfør, Norges landbruksråd i Brussel.

Førkonferansen før Trondheimskonferansen har en lang tradisjon i Nei til EU og samler mange deltakere. Konferansen er tidligere på dagen før Trondheimskonferansen starter fredag 30. januar 2022 og programmet for konferansen blir lagt ut på neitileu.no når det er klart.

EUs demokratidilemma i Maghreb

■ Maia Gartland Hoff mottok Dag Seierstad-stipendet i 2020 for å skrive masteroppgaven «The EU as a democracy promoter in the Maghreb – A crystallization of the European dilemma?». Oppgaven viser at EUs rolle som demokratipromotør i Nord-Afrika er motstridende, da unionens fortsatt støtter autoritære regimer.

Fylkeslederne vil styrke Nei til EU for framtida

■ Stemningen var god da fylkeslederne i Nei til EU 27. august endelig fikk møtes igjen før første gang siden januar i fjor. Med et tettpakket program med viktige og store temaer ble det en fin samling med gode og lærerike diskusjoner. Økonomien i organisasjonen vil fortsatt være en utfordring, og fylkeslederne diskuterte hvilke organisatoriske styrker og svakheter fylkeslagene har i dag.

Fullt hus på Nei til EUs debatt om ny rød-grønn regjering

■ Ingen seter var ledige da Nei til EU inviterte til paneldebatt med representanter fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Rødt under Arendalsuka i august. Spørsmålet partiene diskuterte var «Ny rødgrønn regjering. Hva betyr det for Norges forhold til Europa?». I panelet var Sigbjørn Gjelsvik, stortingsrepresentant fra Senterpartiet; Bjørnar Skjæran,nestleder i Arbeiderpartiet; Mirell Høyer-Berntsen, førstekandidat i Aust-Agder for Sosialistisk Venstreparti og Tobias Drevland Lund, førstekandidat i Telemark for Rødt. Anne Ekornholmen fra Nationen var debattleder.

Stor interesse for Nei til EUs stand på Arendalsuka

■ Nei til EU var til stede på Arendalsuka 2021 med en større delegasjon enn tidligere år, med stand gjennom hele uka, eget debattmøte og appell. Debattmøtet var helt fullt, og det var stor interesse for standen gjennom uka.

Våre viktigste argument

Folkestyre

■ Utenfor EU kan vi ha et folkestyre hvor folk deltar og politikerne står til ansvar for velgerne. Ønsket om et levende demokrati var den viktigste grunnen til at folk i Norge stemte nei til EU-medlemskap i 1994.

Siden den gang har EUs demokratiske problemer økt. Myndighet over stadig nye områder overføres fra nasjonalstatene til EU, og innbyggerne i EU har liten oversikt over hva som skjer bak de lukkete dørene i Brussel.

Solidaritet

■ I Verdens handelsorganisasjon er EU en pådriver for at de fattige landene skal tillate multinasjonale selskaper å etablere seg.

EU presser også på for at tidligere koloniland skal inngå urimelige frihandelsavtaler. Det betyr i praksis at u-landene hindres i å bygge opp egne velferdssamfunn og egen produksjon. EU har flere ganger kuttet i u-hjelpen. Den internasjonale bistandsorganisasjonen Oxfam har kritisert EU for å prøve å få balanse i egne budsjetter på bekostning av verdens fattigste. Utenfor EU kan vi føre en solidarisk handels- og bistandspolitikk.

Handlefrihet

■ EU snakker oftere og oftere med bare én stemme i viktige internasjonale fora som FN. Lisboatraktaten betyr at enda mer av utenrikspolitikken samordnes og unionen har fått en fast utenriksminister.

At EU ensretter utenrikspolitikken er et viktig argument mot norsk medlemskap. Utenfor EU kan Norge være en selvstendig stemme i verden.

Miljø

■ EU løser ikke miljø- og klimaproblemene. EUs ønske om økt økonomisk vekst fører til sentralisering og stordrift. Det leder til overforbruk av ressurser, økt transport og forurensning. EU er for lite for de store, globale miljøproblemene, og for stort for de lokale. Utenfor EU kan vi fremme miljø og utvikling i internasjonale organer som FN, der EU tenker fri flyt.

NORDISK ALTERNATIV TIL EU OG EØS:

Alternativer til norsk EØS-medlemskap

Etter at årets endelige stortingsvalgresultat ble kjent mandag natt, har spørsmålet om alternativene til norsk medlemskap i det europeiske økonomiske samarbeidet (EØS) igjen fått mer oppmerksomhet. Stortingsflertallet har endret seg, slik at det nå ser ut til å bli en Arbeiderparti-ledet rødgrønn regjering som styrer Norge fremover.

EU og EØS har i løpet av de siste årene tatt kontroll over flere og flere områder i norsk politikk. Senterpartiet, SV og Rødt ønsker derfor at alternativer til EØS-avtalen skal utredes. Arbeiderpartiet avfeier samtlige spørsmål i denne retningen, de prøver nærmest å latterliggjøre alle som ber om en utredning av alternativene. Begrunnelsen er at det ikke lenger vil være mulig å selge varer til EU, og at vi vil miste samarbeidet. Men hva er egentlig alternativene?

Nordisk samarbeid kan være et alternativ til en stadig strammere EØS-avtale. FOTO: HANSJORN

De nordiske landene har mye til felles og vil gjennom et nordisk forbund lettere bli hørt i internasjonale forhandlinger.

LUKAS NEUENSCHWANDER
Standpunkt 3-2021

Brexit har vist at det er mulig å få til en bilateral handelsavtale med EU. En lang og krevende prosess for begge sider ledet til denne avtalen som er svært omstridt – noen synes den er bra, andre synes ikke det. Det er imidlertid viktig å påpeke at britene ikke stod samlet da denne avtalen ble forhandlet frem. De klarte ikke en gang å enes om hvilke krav de egentlig selv hadde før de gikk inn i forhandlingene. Det finnes også andre eksempler på bilaterale avtaler med EU, blant annet har Canada og Sveits slike avtaler som på ingen måte er like inngripende i innenrikspolitikken som EØS-avtalen.

Et annet alternativ foreslås blant annet av Folkebevægelsen mod EU i Danmark, og det er å etablere et nordisk forbund. De nordiske landene har mye til felles og vil gjennom et nordisk forbund lettere bli hørt i internasjonale forhandlinger. Norge, Sverige, Danmark og Finland til sammen ville være over 25 millioner mennesker – nok til å få innpass i G20-toppmøtene hvor Canada med tilsvarende mange innbyggere også er med.

Det skal være et løst samarbeid basert på støtte fra folket, det skal ikke være en dårlig kopi av EU som er toppstyrt og sentralisert. Ingen land skal tvinges til å være med på alle delene av avtalen. I den danske og svenske befolkningen er det allerede ganske bred støtte for dette forslaget. Personlig mener jeg at Norge vil stå sterkere i et løst nordisk forbund enn helt alene i bilaterale handelsavtaler med EU og resten av verden.

Arbeiderpartiet og andre EU-tilhengere er tydeligvis redd for en utredning av disse og andre mulige alternativer, men helt ærlig – hva er det verste som kan skje? En kartlegging av disse og andre mulige alternativer vil føre til et mer objektivt diskusjonsgrunnlag, som vil hjelpe oss med å finne den riktige veien inn i fremtiden.

UMEU
Ungdom mot EU

AV LUKAS NEUENSCHWANDER
Sentralstyremedlem for Ungdom mot EU

1.

2.

3.

4.

1. Stand på Lier VGS
2. Ungdom mot EU var til stede på Arendalsuka.
3. Ungdom mot EU hadde stand på St. Olav VGS.
4. Politisk nestleder Victoria pratet med Trygve Slagsvold Vedum om EØS på partilederdebatt i Bodø.
5. Leder Frankie deltok på riksdebatt på Eidsvoll museum.

5.

UNGDOM MOT EU MØTER FOLK RUNDT I LANDET:

Ungdom mot EU reiser rundt i landet igjen!

Det er spennende tider i **Ungdom mot EU**. Etter over ett år med nedstengning er det endelig mulig å arrangere møter og reise igjen.

Ungdom mot EU skal ha fokus på Nord-Norge i år og har startet opp satsingen med to besøk til Kirkenes. Vi fikk besøkt Kirkenes videregående skole og har vært med på å male byen rød sammen med Fagforbundet og LO i Finnmark.

Vi fikk besøkt Arendalsuka sammen med Arendal Nei til EU og er også i full gang med å besøke skoler rundt om i landet for å verve og informere om EU og EØS. Vi tar gjerne imot forslag til skoler å besøke og stikker også gjerne innom det lokale Nei til EU-laget mens vi er i byen.

Studietur til Stavanger

Det er snart duket for den årlige studieturen til Studenter mot EU, etter ett års opphold. I går blir turen innenlands, til Stavanger! Der skal vi besøke lokalt næringsliv, politikere og se nærmere på hvordan EØS påvirker politikk og virke i en industriby som Stavanger.

Det er også utskiftninger på kontoret for tiden. Regine Blix, tidligere sentralstyremedlem i Ungdom mot EU, er ansatt som generalsekretær i et vikariat.

– Det er gøy å være tilbake, og jeg ser frem til å organisere EU-motstanden, spesielt i et valgår, sier hun.

Etter et langt og kjedelig år er det endelig mulig å samles igjen, og vi ser positivt på fremtiden.

Vi vil også minne om at Ungdom mot EU setter veldig pris på pengegaver vi får fra lokallag og fylkeslag i Nei til EU.

UMEU
Ungdom mot EU

AV FRANKIE SOLBERG RØD
umeu@umeu.no

KOMMENTAR

1.

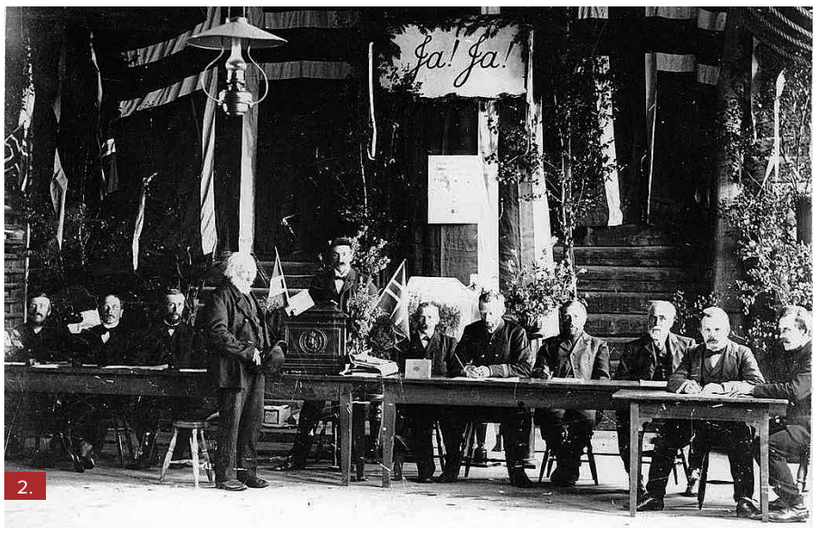

2.

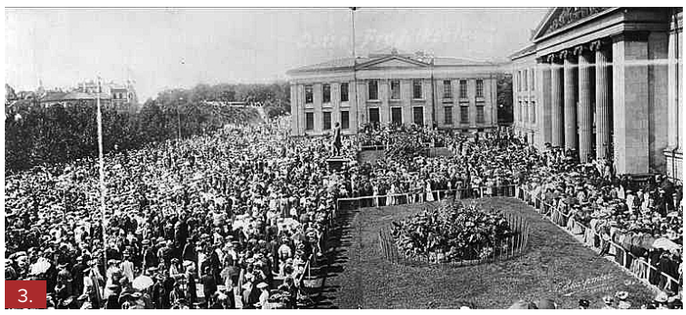
3.

4.

FOLKEAVSTEMNINGER OG OMKAMPER:

Folkets dom

Siden 1905 har det blitt holdt seks **folkeavstemninger** i Norge.

AV JO STEIN MOEN
standpunkt@neitileu.no

Dagen etter den svenske ØMU-folkeavstemningen i 2003 – da svenskene stemte nei til euro – sto det på første side i den svenske storavisa Dagens Nyheter: «Aldri mer folkeavstemning!». Selve konseptet folkeavstemning er noe som tiltaler noen, og andre er mindre begeistret for.

«Både i 1972 og i 1994 var det uenighet mellom folket og politikerne; det var flertall i folket mot et forslag som hadde flertall på Stortinget». Det står å lese på stortingets hjemmeside i en artikkel om folkeavstemninger i Norge.

Seks folkeavstemninger siden 1905

Som det framkommer av Stortinget.no var det «i det forrige århundret holdt seks folkeavstemninger i Norge.» Ja-siden vant de fire første.

I 1905 ble det holdt to folkeavstemninger, begge var knyttet til utenrikspolitiske og konstitusjonelle spørsmål. Den første fant sted i august: Var man enig i oppløsningen av unionen med Sverige? Antall ja-stemmer: 368 208 menn. Antall som stemte imot: 184 menn. På dette tidspunkt hadde kvinner ikke stemmerett. Ja-siden vant: Ja til oppløsning av unionen med Sverige.

I november samme året ble folket spurt om de var enig i at prins Carl av Danmark var forespurt om å bli Norges konge. «I praksis var dette et spørsmål om folket ønsket monarki eller republikk som styreform», skriver Stortinget. Ja-siden vant igjen. 259 563 av de stemmeberettigede stemte JA til å gi den danske prinsen norsk kongetittel, mens 69 264 stemte imot. Prinsen skiftet navn til Haakon VII, som er det navnet vi husker på pappaen til kong Olav. Ja-siden vant: Ja til monarki og ny konge.

Det tok en god stund før neste folkeavstemning, som fant sted i mellomkrigstiden og var knyttet til forbud mot brennevin. I 1919 svarte 62 prosent av de fremmøtte ja til å innføre forbud mot brennevin og sterk hetvin i Norge. I Wikipedias omtale av saken slås det fast at «Omfanget av det ulovlige salget av alkohol var imidlertid så stort at en ny avstemning tvang seg frem». Nok en gang vant ja-siden: ja til brennevinsforbud.

I folkeavstemningen som ble holdt i 1926 var det tydelig forskjell på by og land. I landkommunene var det flertall for fortsatt brennevinsforbud: 51,7 prosent stemte for, mens 48,3 prosent stemte nei. Flertallet i byene, derimot, var overveiende negativ til brennevinsforbudet. I byene stemte 30,3 prosent for fortsatt forbud, mens 69,7 prosent stemte imot. Totalt ble resultatet av folkeavstemningen 44,3 prosent for brennevinsforbud og 55,7 prosent imot forbudet, som følgelig ble opphevet. Ja-siden (de som ønsket å oppheve brennevinsforbudet) vant.

1972 og 1994: nei-siden vinner

De to neste (og siste) folkeavstemnin-

5.

gene vant nei-siden. 25. september 1972 ble det gjennomført folkeavstemning om norsk innlemmelse i EEC. Resultatet ble et flertall på 53,5 prosent mot tilslutning. Valgdeltakelsen var på 79,2 prosent.

Det er i disse dager nøyaktig 49 år siden folkets nei til EEC. Jeg husker ingenting av det, da jeg var knapt fem måneder gammel den gangen. Men det er fremdeles mange levende tidsvitner som kan fortelle om «EF-kampen», som den gjerne kalles.

Ikke rent få av dem har endret standpunkt siden den gang – fra nei til ja. Slik omtaler Stortinget.no det som hendte i 1994: «Den foreløpig siste nasjonale folkeavstemningen i Norge ble holdt 28. november 1994, da europaspørsmålet igjen var gjenstand for folkeavstemning. 52,2 prosent av de fremmøtte stemte igjen nei til norsk medlemskap i EU.»

Ny runde?

Siden 1994 har det med jevne mellomrom vært reist krav om omkamp og ny folkeavstemning om EU. Aftenpostens Håvard Narum skrev på senhøsten 1998 at det «kan komme en ny folkeavstemning en gang mellom 2002 og 2005». Han mente den gang at «mange mener at 2006 er et minst like sannsynlig tidspunkt for omkamp som 2002». Kjell Magne Bondevik mente i desember 2002 at det ville bli en ny folkeavstemning innen 2010. I VG 9. mai 2004 sto det at «Høyres nyvalgte leder Erna Solberg håper at Norge vil være medlem av EU innen 2009». Men det kom ingen folkeavstemning.

I 2019 gikk Unge Høyre – gjennom historien landets mest iherdige EU-tilhengere – ut med følgende krav: «Partiet må i neste stortingsperiode, 2021–2025, jobbe aktivt for norsk EU-medlemskap, enten gjennom vedtak i Stortinget eller ved en folkeavstemning.» I tillegg ønsket Unge Høyre også at «Høyre skal stille krav om dette til de andre borgerlige partiene for fortsatt regjeringssamarbeid etter stortingsvalget i 2021.» Nå ble det som kjent ingen ny Solberg-regjering, og Unge Høyres krav falt vel litt til jorden. I den nye regjeringen Gahr Støre vil det utvilsomt komme inn sterke EU-motstandere som vil motsette seg folkeavstemning om EU i perioden 2021–2025. Noen vil si at man i dagens situasjon, høsten 2021, er nærmere en folkeavstemning om EØS enn EU. Tiden vil vise.

Så kan man – avhengig av politiske preferanser – se fram til eller grue seg til markeringen av 50-årsjubileumet for folkeavstemningen om EF den 25. september 2022. De fleste lesere av dette bladet gleder seg sikkert.

Noen vil si at man i dagens situasjon, høsten 2021, er nærmere en folkeavstemning om EØS enn EU. Tiden vil vise.

JO STEIN MOEN
Standpunkt 3–2021

1. Folkeavstemningskvelden 25. september 1972.
2. Folkeavstemningen om unionsoppløsningen med Sverige 13. august 1905 på Røros.
3. Fra universitetsplassen i Oslo under folkeavstemningen i 1905. FOTO: NARVE SKARPMOEN, OSLO MUSEUM
4. Skøyte fra jasiden i 1972,
5. Fra det store fakkeltoget i Oslo 19. november 1994. FOTO: BIRTHE MARIE HEIMDAL

KOMMENTAR

INTERNASJONAL SOLIDARITET:

Fra Talibans Afghanistan til murenes Europa

I mange år har man brukt begrepet **«Festung Europa».** Når ser mye av yttergrensen faktisk ut som én.

Møter murer. Skal den nye regjeringen være med på å bygge murene enda høyere, spør forfatter Rune Berglund Steen. FOTO: JANNE HOEM

Vi har alle den forferdelige utviklingen i Afghanistan friskt i minne. Selv om man foreløpig ikke har sett en stor økning i antallet ankomster, forventer FNs høykommissær for flyktninger (UNHCR) at en halv million mennesker kan flykte fra Afghanistan innen utgangen av året.

På veien vil de møte et økende antall murer. EUs og Schengens yttergrense er per i dag «beskyttet» av alt fra piggtråd, vannkanoner og soldater, til en generell, bred og ødeleggende avskrekkingspolitikk. Situasjonen på grensen har lenge vært hard, men det er nedslående å se hvor mye politikken likevel har forandret seg siden den såkalte «flyktningkrisen» i 2015. Stadig færre land prøver engang å legge skjul på at det overordnede politiske målet er å holde folk unna. I januar i år slo UNHCR alarm om mer eller mindre systematisk bruk av vold langs EUs yttergrense, og om andre aggressive tiltak i strid med menneskerettighetene.

Det mest graverende er samarbeidet med den libyske «kystvakten» om å stanse båter på vei mot Europa. Mange flyktninger og migranter blir tatt tilbake til redselsfulle forhold, inkludert overgrep, tortur og drap, ifølge de grusomme rapportene som foreligger om forholdene i libyske interneringsleirer. Rapportene om vold i møte med flyktninger og migranter kommer imidlertid også fra andre land, ikke minst Hellas og Kroatia. I tillegg kommer blant annet den manglende hjelpen mot vinterkulden. På grensa mellom Polen og Hviterussland ble det nylig rapportert at flere mennesker frøs i hjel. Nå har vi foran oss nye måneder med kulde langs yttergrensene.

Hvis de overlever ferden over Middelhavet, vil afghanerne møtes av elendigheten i de greske leirene, eksemplifisert av den værbitte og uhygieniske leiren Kara Tepe («Moria 2»).

Solidaritet nå

- Solidaritet nå. Et kampskrift for mennesker på flukt
- Av Rune Berglund Steen
- Utgitt av Forlaget Manifest i 2021

AV RUNE BERGLUND STEEN

Forfatter av «Solidaritet nå. Et kampskrift for mennesker på flukt»

Kort sagt: De vil komme fra Taliban til europeiske leirer preget av betong, piggtråd og katastrofale humanitære forhold.

I stedet for å bygge opp en beredskap for ivaretakelse og humanitet, har vi etablert et system som på ingen måte er rustet til å ta imot afghanske eller andre flyktninger på en forsvarlig eller medmenneskelig måte. Det afghanerne vil møte, er i stedet en forutsigbar og villet svikt, og i verste fall en økende humanitær krise som vi beveger oss baklengs inn i.

Også mange barns grunnleggende rettigheter brytes hver dag. De som jobber i de greske leirene, har alle forferdelige historier å fortelle: om barn som selvskader, og om gravide kvinner som forsøker å begå selvmord. At så mange barn plasseres i slik elendighet, utgjør en form for statlig omsorgssvikt som ødelegger liv. Dette er vondt å vite, spesielt når vi også vet at Norge og andre europeiske land har ressursene til å gjøre mye mer.

Skal det virkelig være slik at foreldre som flykter for at barna skal vokse opp i trygghet i land preget av menneskerettigheter, må beskytte barna sine mot europeiske vannkanoner? Skal jenter som trolig nektes skolegang under Taliban, møtes av elendigheten i de greske leirene og enda flere ødelagte muligheter?

De vil komme fra Taliban til europeiske leirer preget av betong, piggtråd og katastrofale humanitære forhold.

RUNE BERGLUND STEEN
Standpunkt 3-2021

Og ikke minst: Skal den nye, norske regjeringen være med på å bygge murene enda høyere, eller er det mulig å tenke seg at den i stedet vil være en mer rasjonell og sindig stemme for flyktningers grunnleggende rett til trygghet, verdighet og omsorg? Det er langt på vei vanskelig å forestille seg i dagens politiske klima – men det er mulig, også for en norsk regjering, å jobbe for at europeisk asylpolitikk ikke bare skal handle om avskrekking, men også om omsorg for noen av de mest sårbare.

BOKPROSJEKT OM PLATE FRA 1972:

Plateklassiker fram i lyset igjen

Den glemte nesten-klassikeren **Fløtt deg EEC, du står i veien for sola**, skal nå hentes fram i lyset igjen. Marius Lien har tatt på seg oppgaven.

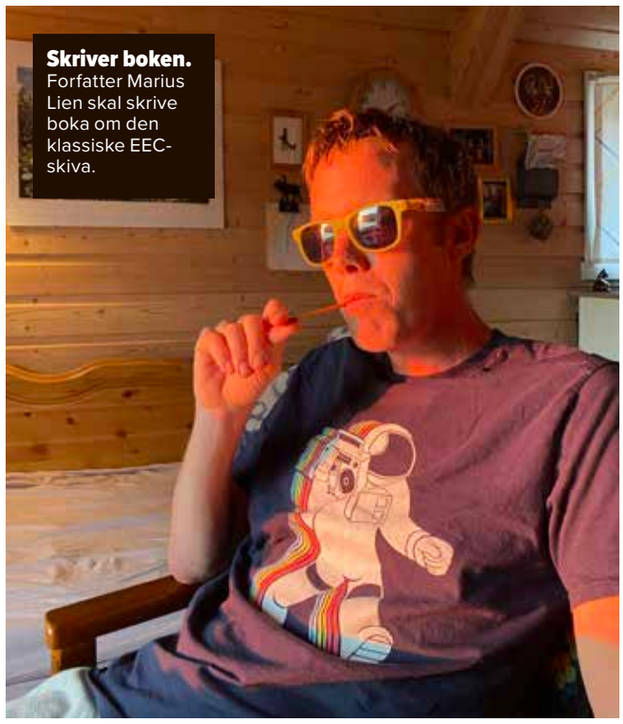

Skriver boken. Forfatter Marius Lien skal skrive boka om den klassiske EEC-skiva.

Boka utgis av Falck Forlag som et crowdfundingprosjekt. *Norske albumklassikere – bokserien* lager små bøker av norske album og har tidligere gitt ut bøker om Dumdum Boys, Razika, Per Bergersen, Life But How To Live It, Atomic, Kaizers Orchestra, Biosphere, Backstreet Girls og så videre. Prinsippet er at om 150 mennesker forhåndsbestiller boka, da skrives den, ellers får alle pengene tilbake og boka skrinlegges.

Klassisk EEC-plate

Marius Lien er lærer, journalist og forfatter og skal skrive boka.

– Jeg har egentlig vært nysgjerrig på *Fløtt deg EEC, du står i veien for sola* helt siden jeg første gang kom over den i en platehylle i Bamble en gang tidlig på 1990-tallet. Det var på en fest, og foreldrene i huset hadde vært i AKP på 1970-tallet. I bokhylla var det Stalins og Lenins samlede og like mye Marx.

– I platehylla fant vi *Fløtt deg EEC, du står i veien for sola*. Med det coveret, og den tittelen, var det umulig å ikke legge skiva på spilleren. Jeg tviler på at den fikk ligge særlig lenge, for tidsånden var totalt annerledes. Dette var ironiens tiår, og selv om det fantes kule rockeband som til en viss grad var politiske – for eksempel Sonic Youth, Motorpsycho eller Fugazi – var disse gjerne politisk på en helt annerledes og mer indirekte måte, mer gjennom handling og levesett enn gjennom ord.

Visesang fra en annen verden

– *Fløtt deg EEC, du står i veien for sola* framsto med en oppriktighet og inderlighet som var totalt fremmed fra vår verden. Jeg skal ikke nekte for at vi fniste litt av konseptet, men samtidig var fascinasjonen enorm. Visesang og tekstlinjer som «hva skal en stakkar gjørra, hvis vi blir med i EEC» framsto som et musikalsk innslag fra en annen klode, men det var jo norsk, og dessuten halvveis relevant, siden det nærma seg EU-avstemningen i 1994.

Viktig politisk hendelse

– Da jeg og Christer Falck starta opp bokdelen av Norske Albumklassikere, mente Christer bestemt at også jeg måtte skrive en bok. Jeg kunne ha gått for en av favorittplatene mine, men det var mye mer fristende å gå for *Fløtt deg EEC*. I tillegg til alt det nevnte, var jo plata en del av EF-avstemningen i 1972, og sånn sett spilte den en rolle i en av de viktigste hendelsene i den politiske historien i etterkrigs-Norge. Jeg mener at denne plata sier noe viktig om Norge og den norske folkesjela. Jeg skal ikke si at den kan forklare hvorfor Trygve vant valget i 2021, men det er mulig den kan krydre forklaringen på dette en liten smule.

– Hvis denne boka blir noe av, får jeg muligheten til å bli kjent med et miljø som er helt ukjent for meg. Men det avhenger jo av at tilstrekkelig mange andre folk er interesserte, slik at boka blir finansiert.

Bestill boka her

■ Her kan du lese mer om boka og forhåndskjøpe den. Dersom boka ikke blir laget får du pengene tilbake. http://fnd.uz/flottdeg

AV SINDRE HUMBERSET
sindre.humberset@neitileu.no

Les Standpunkt før alle andre!

■ No kan du spare miljøet medan du les Standpunkt. Nei til EU tilbyr Standpunkt, Vett og andre publikasjonar som elektroniske abonnement.

■ I staden for å få Standpunkt og Vett pakka i plast i postkassa, kan du no få avisa tilsendt til e-postadressa di, slik at du kan lese den på lesebrettet eller datamaskina di.

Standpunkt som e-avis

■ Vil du registrere deg som e-avisabonnent? Send ei melding til: medlem@neitileu.no

Bli medlem i Nei til EU!

■ Send følgende SMS-melding NEITILEU <DITT NAVN OG EPOSTADRESSE> til 2090 (200,–)

Kalender

Les mer om aktivitetene her: **neitileu.no/aktivitet**

Oktober

19.10. **På nett** Nettmøte med fylkeslederne

22.–23.10. **I Oslo** Styremøte i Nei til EU

30.–31.10. **Tromsø** Nord-Norge-konferansen. Lørdag 29.10 og søndag 30.10 Clarion hotell Saga Tromsø. Hva bør og vil ei ny regjering gjøre for å sikre levende lokalsamfunn langs kysten? Viser Brexit og handelsavtalen med Storbritannia at vår fiskeeksport er avhengig av EØS-avtalen eller at vi greier oss fint uten? Hva med EUs selvtekt i Svalbardsona?

November

1.–5.11. **Oslo** ACER-søksmålet i Tingretten. Oslo tingrett skal nå behandle ACER-saken etter at Nei til EU fikk medhold i Høyesterett om adgangen til å reise søksmålet.

5.11. **Oslo** Åpen faglig konferanse. Nytt flertall- hva nå? Er det handlingsrom i EØS-avtalen til et oppgjør med sosial dumping? Hvordan elektrifisere landet og industrien? Skal våre naturressurser brukes til å bygge landet eller være råvarer for EUs industri?

6.–7.11. **Oslo** Rådsmøte i Nei til EU

13.–14.11. **Oslo** Koronakrisa, kvinner og helse – Nei til EUs kvinnekonferanse 2021 (se egen artikkel)

18.11. **Oslo** Landbrukspolitisk konferanse 2021 på Landbrukets hus (se egen artikkel)

23.11. **På nett** Nettmøte med fylkeslederne

Desember

10.–12.12. **Oslo** Styremøte i Nei til EU

14.12. **På nett** Nettmøte med fylkeslederne

NHO STADFESTAR:

Handelsavtalen frå 1973 står ved lag

Rogaland Nei til EU gjennomførte 27. mai ein konferanse om fastlands-Noreg sin eksport til EU under EØS-avtalen.

1.

Christian Anton Smedshaug frå AgriAnalyse, Peter Ørebech frå Universitetet i Tromsø og Tore Myhre, avdelingsdirektør i NHO, hadde innleiingar.

Hovudemnet blei utdjupa med to spørsmål: Korleis har samhandelen mellom Noreg og EU utvikla seg under EØS-avtalen og handelsavtalen frå 1973, kva er utfordringane og alternativa?

Smedshaug viste med statistikkar at handelssamkvemmet med EU utvikla seg gunstig for Noreg under åra med handelsavtalen frå 1973, men denne utviklinga snudde gradvis under åra med EØS-avtalen. Fastlands-Noreg har no utvikla stadig større underskot i samhandelen med EU, sjølv om dette lenge blei meir enn oppvegd av olje- og gass-eksporten frå Nordsjøen. I dag har underskotet frå fastlands-Noreg blitt så stort at inntektene frå olje og gass berre utjamnar slik at totalrekneskapen går omtrent i balanse. Dette heng saman med at importen frå EU har auka kraftig sidan 1994, slik at Noreg i dag er blant dei viktigaste marknadene for EU-eksporten, samtidig som norsk eksport stagnerer. Tore Myhre frå NHO bekrefta biletet: eksporten frå fastlands-Noreg har stagnert, situasjonen er alvorleg. Myhre meinte det no er endå viktigare å forsvara EØS-avtalen; utan den vil underskotet bli langt større, meinte han. Smedshaug meinte dette ikkje primært er eit spørsmål om EØS-avtalen, men det manglar planar og tiltak for å utvikla dei eksportretta verksemdene i Noreg.

Fiskeeksporten

Peter Ørebech var beden om å snakka om fiskeeksporten. Fiskeeksporten er Noregs viktigaste eksportnæring nest etter olje og gass. Ørebech argumenterte for at denne eksporten ikkje er avhengig av EØS-avtalen, men vil utvikla seg like godt om EØS blir sagt opp og avløyst av handelsavtalen frå 1973. Tore Myhre var ikkje einig; han frykta at EU kunne bruka veterinærforordninga til å halda fisk tilbake ved grensa. Ørebech avviste at dette kunne bli noko problem. For fisk og fiskeprodukt er det seljars marknad, EU har ingenting å vinna på å laga vanskar for norsk fiskeeksport, og vilkåra er stort sett dei same i handelsavtalen frå 1973 som i EØS-avtalen. Blir EØS-avtalen sagt opp, vil fiskeeksporten til EU gå vidare som før; me vil knapt merka forskjell.

Alle tre innleiarane stadfesta at handelsavtalen frå 1973 framleis er ein gyldig avtale, og automatisk vil overta for EØS-avtalen dersom denne blir sagt opp og ingenting anna blir forhandla fram.

Eit nærliggande spørsmål som det ikkje blei tid til å diskutera, er om EØS-avtalen kan vera skuld i den ugunstige utviklinga i handelssamkvemmet, sidan EØS-avtalen ser ut til å ha bidratt til auka import frå EU, men ikkje har hjelpt fram tilsvarande auke i eksporten frå Noreg. Dette er spesielt tankevekkande når me hugsar på at utviklinga var heilt annleis før EØS-avtalen blei inngått, då me berre hadde handelsavtalen frå 1973.

Konferansen blei avslutta med at partia som stilte til stortingsvalet i Rogaland, fekk sleppa til i eit panel. Korona-situasjonen gjorde at konferansen måtte avviklast som ein kombinasjon av fysisk frammøte og videooverføring. Me hadde store problem med det digitale sambandet; dette førte dessverre til at mye tid gjekk bort i ventetid, og spesielt til at politikarane fekk lite tid til slutt.

Den allsidige stavangerkunstnaren Svein Tang Wa underheldt mellom slaga. Han var kveldens høgdepunkt! Dessverre døydde Svein i sommar, 75 år gammal. Med han har me mista ein kunstnar som var like kreativ som visesongar, visediktar, skodespelar, regissør, grafikar og biletkunstnar – ein livskunstnar, og ein sann tusenkunstnar.

2.

1. Panelet under Rogaland Nei til EUs konferanse 27. mai 2021.
2. Kunstneren Svein Tang Wa underheldt på konferansen.
3. Plakaten for konferansen.

3.

AV LEIV OLSEN
Rogaland Nei til EU

GENERALSEKRETÆREN:

Bygg nei-alliansen og Nei til EU

Under forrige EU-kamp var alliansen mellom Nei til EU og fagbevegelsen, fiskeriorganisasjonene og bøndenes organisasjoner helt avgjørende for styrken på nei-sida og en stor del av forklaringa på hvorfor vi kunne vinne mot de store ja-partiene, til tross for ja-dominans i media og mot kapitalinteressene. Samtidig var vi også allierte med miljøorganisasjoner, kvinneorganisasjoner, solidaritetsorganisasjoner og mange andre grupper.

Dette var så viktig for seieren i 1994 at vi ikke kan la være å vedlikeholde denne alliansen og bruke den i det politiske arbeidet også i dag. Nei til EU skal være en koordinator, en samlende kraft. Bredde i politikken og takhøyde for et mangfold av innfallsvinkler og prioriteringer skal Nei til EU ha plass til, uten at vi trenger miste slagkraft av den grunn. Det er nok å kikke på innholdet i dette Standpunkt. Vi samarbeider med ulike fagforbund i kampen mot skadelige direktiv og «pakker». Vi retter fokus mot kvotekonflikten med EU etter Brexit, og vi skal ha en landbrukskonferanse om blant annet EUs felles landbrukspolitikk.

Men kanskje er vi ikke like flinke som før til å tenke på alliansearbeidet som et viktig verktøy i mange andre sammenhenger? Lokalt kan fylkeslaget holde kontakten med det lokale bondelaget, med det lokale LO og de ulike forbunda. Invitér dem spesielt når dere har et arrangement som er aktuelt. Valgkomiteen bør også høre med de lokale organisasjonene om de har en person som kan sitte i fylkesstyret og være bindeledd. Nei-alliansen kan bygge Nei til EU, og våre partnere kan nyte godt av økt kunnskap om EU- og EØS-saker. Vi kan gjensidig styrke gjennomslagskrafta.

Vi kan verve medlemmer blant våre alliansepartnere, medlemmer som kan ta med seg kunnskapen inn i Nei til EU og på sikt styrke oss både organisatorisk og politisk. Nei til EU kan vise seg fram, og vi får mange enkeltambassadører i fora vi ellers ikke synes i.

Nei til EUs og norsk motstand mot EU er noe annet enn de høyreekstreme protestbevegelsene og -partiene.

KJELL ARNESTAD
Standpunkt 3-2021

Miljø var én av de tre pilarene som sikret nei-flertall i folkeavstemningen i 1994. Norsk nei-bevegelse avviste det ensidige vekst- og forbrukssamfunnet som EU representerte. Utenfor unionen kan vi føre en mer ambisiøs klima- og miljøpolitikk. Det er politisk vilje og mot i Norge som gjør at dette «handlingsrommet» ikke synliggjøres. EU har tatt flere klimapolitiske initiativ det siste året, og i den norske debatten har EUs klimapolitikk blitt brukt som et argument for norsk EU-medlemskap. Det er et argument vi på nei-siden må klare å imøtegå. Nei til EU bruker derfor mye tid og ressurser på klimapolitikk og miljøpolitikk.

Nei til EUs plussord i EU-kampen i 1994 var Folkestyre – Miljø – Solidaritet. Dette forplikter, og det plasserer oss i sentrum–venstre i norsk politikk. Nei til EUs og norsk motstand mot EU er noe annet enn de høyreekstreme protestbevegelsene og -partiene i enkelte EU-land. Selv om bildet ikke er like svart som ja-sida og enkelte medier liker å male. Også i Norge vokser det fram noen slike grupper, selv om de er svært svake i dag. Disse har ingen plass i Nei til EU. Vår allianse er med bønder, arbeidere, fiskere, miljøbevegelsen, solidaritetsorganisasjonene og mange andre som ønsker et levende folkestyre og et land som samarbeider og handler med våre partnere på likefot.

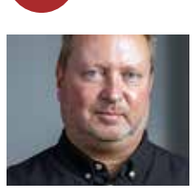

AV KJELL ARNESTAD
Generalsekretær i Nei til EU

Hva koster det å bli medlem?

- Hovedmedlemskap koster 200 kr første året, deretter 435 kroner per år.
- Husstandsmedlemskap koster 150 kr første året, og deretter 260 kr per år. Husstandsmedlemskap er for medlem nummer to i husstanden, og det sendes ikke papirpost til husstandsmedlemmer.
- Medlemskap i Ungdom mot EU koster 50 kr.

VARME ORD & STIKK I SIDA

Standpunkt vil i dette nummeret dele ut Varme ord og Stikk i sida til:

Varme ord
Går til Arbeiderpartiet (ved Jonas Gahr Støre), Senterpartiet, SV, Rødt og MDG for å stemme mot EUs fjerde jernbanepakke.

Stikk i siden
Går til Høyre (ved Erna Solberg), Fremskrittspartiet, KRF og Venstre for å stemme for EUs fjerde jernbanepakke.

TIPS OSS!

Standpunkt-redaksjonen blir alltid glad for tips fra leserne. E-post: standpunkt@neitileu.no

Standpunkt

Ansvarlig redaktør:
Roy Pedersen

Redaktør:
Sindre Humberset

Layout:
Sindre Humberset

Redaksjon:
Hildegunn Gjengedal, Toril Mongstad, Frankie Rød, Morten Harper, Jan Steinholt, Eivind Formoe og Arne Byrkjeflot.

Korrektur:
Kjell Arnestad

Opplag: 21 000

Redaksjonen avsluttet:
29.9.2021.

Trykkansvarlig:
Porteføljeforvaltning Norge AS

Annonser og istikk:
Ta kontakt for pris og informasjon. Budskapet i annonser og innstikk står for annonsørens regning og trenger ikke være sammenfallende med Nei til EUs syn.

Bli medlem
Medlemskap i Nei til EU koster 200 kr første året. Meld deg inn her: neitileu.no/bli-medlem

Post og e-post:
Schweigaards gate 34 B, 0191 Oslo
Kontakt oss:
standpunkt@neitileu.no
Telefon:
22 17 90 20

Topp 5

Fem problematiske EU- og EØS-saker.

1 EUs fjerde jernbanepakke

EUs fjerde jernbanepakke pålegger anbudskonkurranse om togtrafikken og vi mister nasjonal kontroll. Stortinget vedtok før sommeren «pakken» med knapt flertall. Det kan ikke være siste ord i saken. [Uendret]

2 EUs energipakker

Mens vi venter på EUs energipakke 4 i EØS, kjører regjeringen gjennom i Stortinget flere forordninger som utdyper Energipakke 3 og gjør Norge enda mer underlagt EUs energiunion. [Uendret]

3 En mulig fiskekrig

EU utfordrer norsk suverenitet på Svalbard og i Svalbardsonen ved å tildele kvoter til trålere fra egne medlemsland. Regjeringen har varslet at de vil sette inn kystvakta for å bringe inn trålerne. [Ny]

4 ACER-søksmålet

Høyesterett ga Nei til EU medhold i at saken skal prøves for domstolene. 1. november kommer den opp i Oslo tingrett. [Opp fra femteplass]

5 Utredning om EØS-alternativ

Nei til EU krever at en ny regjering gjennomfører en utredning som viser hvilke alternativer Norge har til EØS, som samtidig vil sikre en full og forutsigbar markedsadgang. [Ny]

Neste Standpunkt

Frist for innlegg og andre innsendte bidrag til nummer 1-2022 er **19. januar 2022 .**

Kjell Arnestad. Nei til EUs nye generalsekretær på kontoret, som er dekorert med Rolf Grovens ikoniske maleri «Fri flyt». FOTO: EIVIND FORMOE

NY GENERALSEKRETÆR:

Kjell Arnestad tar over pinnen

1. september tok Kjell Arnestad over for Thomas Haug som **generalsekretær** i Nei til EU.

Arnestad har vært ansatt i Nei til EU siden 2000, først som fylkessekretær og deretter som organisasjons- og administrasjonsrådgiver.

– Nei til EU er en stor og levende organisasjon med sentrale samfunnsoppgaver i Norge; som forsvarer av to nei i folkeavstemningene om EU-medlemskap, som bærer av folkestyretanken, og som kritisk røst og samlende kraft mot EU-tilpassing gjennom EØS-avtalen, sier Arnestad.

Må opprettholde medlemstallet

– Vi har likevel en del utfordringer som må håndteres på kort og mellomlang sikt. Mest grunnleggende er å opprettholde eller aller helst øke medlemstallet. Det er en oppgave som henger nøye sammen med EU- og EØS-debatten generelt, og Nei til EUs synlighet er derfor spesielt viktig , forteller han.

– Det er vel ikke å ta munnen for full å si at jeg er opplært i og av Nei til EU og Ungdom mot EU. Som tillitsvalgt først og deretter ansatt, har jeg lært organisasjonen å kjenne på alle plan.

Nei-alliansen

– En politisk utfordring som vil stå høyt på prioriteringslista er samling av alliansen mot EU mellom bønder, arbeidsfolk, fiskere og miljøforkjempere. Dette var så viktig for seieren i 1994 at vi ikke kan la være å vedlikeholde denne alliansen og bruke den i det politiske arbeidet også i dag.

– Nei til EU har mange styrker: Grundig faglig kunnskap og etterrettelighet har vært et kjennemerke siden Kristen Nygaards tid. Vi har engasjerte og dyktige medarbeidere som gjør sitt ytterste også når rammene er trange.

Hvem er vi?

■ Se oversikten over ansatte, styremedlemmer og rådsmedlemmer i Nei til EU på nettsidene. neitileu.no/Om-oss